

Kuzulay

Sanatçı T. Burak

SAYI

4

KURUŞ

20

ER AYIN İLK GÜNÜ ANKARADA ÇIKAR

LÜKS KÖMÜR DEN

VAZ GEÇİN

LİNYİT KÖMÜRLERİ

———— de ————

aynı işi görür

Hem kesenize, hem yurda
hizmet etmiş olursunuz

Türkiye Kömür Satış ve Tevzi Müessesesi

Yıllığı : 2,50 Türk Lirası
6 aylığı : 1,25 " " " "
Yazı İşlerini idare eden
U. Neşriyat Müdürü
Mümtaz Fakı FENİK
ULUSAL MATBAA
Ankara

KIZILAY

Her ayın ilk günü Ankara'da çıkar

Kuruş : 20

Sayı : 2

Müracaat yeri : Kızılay U. Merkezi - Ankara

Telefon : 5573 — Telgraf : Kızılay

Konuşma

Z U L M E, MERHAMETE DAİR...

Harpler, bazen, büyük inkılaplara vücut verir. Bazen, ardi arası gelmez buhranlar doğurur. Meselâ haçlı seferlerin Avrupa'ya neler kazandırdığını, bilmem, hatırlar mısınız? Haçlılar gerçi Kudüs'ü de, İstanbulu da, nihayet Antakya'yı da bırakıp geri döndüler ama, Avrupaya kayısıyı, karpuzu, yaban sarmısağını onlar getirdiler' Hat-tâ, tuhaftır, Avrupalıları sakallanmayıda yine bu seferlerde, şarkılardan taklit ettiler. O vakte kadar Avrupa halkı traşlı idi.

Bu harpten ne hâtıralar kalacağını şimdiden tahmin edemeyiz. Fakat Türkiyede bir inkılap şimdiden tamamlanmıştır: Bizim köylü, çakşır potur, kirbar salonlarına girdi. Louis XVI takım-lara yerleşti, çubuğunu çekiyor.

Bakınız, bu inkılabın nasıl farkına vardım: Ekmek puslaya konduğu günlerde, âcîeta tatlısu'ya çalar, bir beyler hanımlar takımına rastladım. Tabii en başta ekmek meselesi geldi: «— Hanımefendi, nasıl memnun musunuz?» «— Ben mi? Benimki artıyor, fakat..» «— Beyefendi? siz?» «— Ben hakkımın yarısını bile yiyemiyorum, ancak..» «— Küçük hanım, siz..» «— Ben üç günde iki pusla artırdım... Yalnız..»

Hanımefendinin «fakat» ma, Beyefendinin «ancak» ma, küçük hanımın da «yalnız» ma merak ediyorsunuz..

— Şu bizim zavallı köylü! Evet, o; bize çok, fakat o, ona yiyecek narkı koymuşlar..

Köylüyü bilirsiniz ya.. Hani bu harbe kadar sıtmadan yanıp kavrulan, üstü başı pırtı, başı böcekli köylü, bahsi sa-

Yazan
Falih Rifki Atay

lona girse pencereler ardına kadar açılan köylü,

Ha... Affedersiniz. Bir de zavallı işçiler!

İşte 1942 salonunun büyük kaygısı, büyük derdi, yürek acısı bu: Zavallı köylü, zavallı işçi! Yoksa kendisi doymaktadır; Hattâ ekmeği artmaktadır; puslalarını şuna buna vermektedir. Affedersiniz, yanıldım: Salon doymuyor ama, köylü ve işçi derdinden dolayı ekmek boğazından geçmiyor!

İşte kendi hesabına şikâyet edememek gibi, asla hoş göremeyeceği bir vaziyete düşen bizim salonun söylenecek için bulduğu çare! Dedikoduyu da, ekmek gibi, vesikaya bağlasak, görürsünüz, salonun feryadından sokaklardan geçemez olursunuz.

Bu harp, bilhassa insan hassaları arasından zulm'ü ilerletti. Ne bir tos vuruşta 32 bin tonilâtoyu denize gömen tayyare, ne koşar-istihkâmlar, ne uçarkaleler, hiçbirini yeni zulümlerin inceliğine, kıvraklığına varamadı. Kocasını üç ay sonra tahşit kampında görmeğe giden bir kadından dinledim: Kocasını gü-lüyormuş; fakat bakıyor, bakıyor karısını çocuğunu tanıyamıyormuş; üç ayda kırk beşinden yetmişine kadar atlamış; iki büklüm, aksaçlı, ak sakallı bir er-bunak olmuş!

Bazı rejimler vatandaşlarının yüreğinden merhameti ağızdan bir çürük diş çıkarır gibi, enkizisyon kerpeteni ile söktürler; şefkati gönüllerde, bir apse kesesi dağlar gibi, kızgın demire tuttular, bu zulüm, korkunç zulüm devrinde merhametin, şefkatin, bütün insanî asilğin bir tek sığnağı kaldı: Kızılay veya Kızılhaç! Nasıl çelik ve beton yeraltı mahzenleri, eti kemiği tayyare bombalarından koruyorsa, bu cemiyetler de zulüm sağnağından etin kemiğin içindeki en mukaddes cevheri, insanlık his-sini korumaktadırlar. Hani bazen yorular, yorulur da başınızı bir koltuğa dayamak istersiniz, tıpkı onun gibi, bütün zulüm hikâyelerinden sonra, gidip vicdanlarımızı şu kırmızı ayılı beyaz bay-rağa dayamak istemiyor musunuz?

Bu Sayıda

Sayfa

Okyanuslarda harp

Abidin DAVER . . . 2

Hasta bakımı: İlk ve orta çağlar

Esmâ DENİZ 5

Sanat ve Terbiye

Selim Sırrı TARCAN. 8

Şeker dişleri çürütür mü?

Edebiyat 11

Vasfi Raşit SEVİĞ . . 11

Kızılhaç dünyasında

. 12

Pasif k lügatı

. 14

Yardım borcumuz ve Kızılay

Oğuz PELTEK 16

Kriminolojî enstitülerimizin

kuruluşu vesilesiyle

Prof. D. Sadı IRMAK 17

Bir ayda Kızılay

. 18

Boş saatleriniz için

. 19

Tanrının kanatları (Hikâye)

Cahit UÇUK 20

Doğru yol (Hikâye)

Ş. TAYLAN 22

Resimli sayfalarımız. Fakat

pilot kurtulmuş. İngiliz da-

daları iş başında. Sivil Müdafa

işçileri. Kurtuluş vapuru ba-

ttı. Şiirler.

OKYANUSLARDA

YAZAN:
Abidin Daver ♦

Geçen yazımızda, Japonya ile Amerika harbe girdikten sonra, Atalantik meydan muharebesinin Büyük okyanusa da yayıldığını ve artık Okyanuslar meydan muharebesi halini aldığını yazmıştık. Şimdiye kadar Almanlarla İtalyanlar, fakat çok daha ziyade Almanlar, Britanya adalarının ve İngiliz imparatorluğunun muvasala hatları üzerinde çalışıyorlardı. Böylece harbin başındanberi ticaret gemilerine karşı açılan mücadele, şimal denizinde, Şimal Buz okyanusunda, Atlas okyanosunun şimal ve cenubunda, Akdenizde, Kızıldenizde, Hint okyanosunda, bazı korsan gemileriyle de, ender olarak Büyük okyanosta cereyan ediyordu. İngilizler, Kızıldenizle Hint okyanosundaki İtalyan denizaltı, denizüstü gemileriyle korsan kruvazörlerini pek çabuk temizlediler; buralardaki İtalyan üslerine dayanarak korsanlık yapan silâhlı Alman ticaret gemileri de İngiliz harp gemileri tarafından batırıldı. Böylece İngiliz imparatorluğu ile orta şarkın, Süveyş doğusunda ve cenubundaki muvasala hatları emniyete alındı. Deniz altı harbi de Atlas okyanosu ile Akdenize münhasır kaldı. Bu arada, bir avuç İngiliz ve Holanda denizaltısının, Akdenizde, 105 İtalyan gemisinden daha çok iş gördüklerini de kaydedelim.

Ticaret gemisi batırma mücadelesi, karşılıklı olarak Atlas okyanosu ile Akdenizde cereyan edip dururken Japonya harbi Uzakdoğu denizleriyle Büyük okyanosa da yaydı. Japon iddialarına göre, japon denizaltı ve denizüstü kuvvetleriyle tayyareleri, harbin ilk hafta-

larında, yani 7 ilkkânundan bu ayın sonuna kadar geçen günlerde 5 büyük ticaret gemisi batırmışlar, 13 vapuru ciddi ve 39 gemiyi de hafif surette hasara uğratmışlar; muhtelif tonajda 50 ticaret gemisiyle 407 küçük gemi batırmışlardır. Ayrıca bir silâhlı ticaret gemisi zapt ve 4 silâhlı ticaret gemisini de hasara uğratmışlardır. Japonlar birçok İngiliz ve Amerikan harp gemisi batırdıklarını ve ağır hasara uğrattıklarını da bildiriyorlarsa da bunlar, yazımızın konusu dışındadır. Bir aydan kısa bir zamanda, bu kadar iş görmüş olan japonlar, kendi kayıplarını da şöyle hülasa ediyorlar: 1 kruvazör hafif hasara uğramış, 4 muhrip, 2 mayın gemisi, 1 denizaltı ile 5 hususî denizaltı gemisi batmış ve 46 japon tayyaresi düşmüştür.

Eğer bu iddailar doğru ise japonlar, harbin ilk üç haftasında çok iyi çalışmışlar demektir. Bundan sonra da japon denizaltıları ve kruvazörleri korsan harbi yapmak, yani demokrasiler gurubuna mensup devletlerin bayrağını taşıyan ticaret gemilerini batırmak üzere, o uçsuz bucaksız Büyük okyanosun her tarafına dağılacaklardır. Bu gemiler, Garbî pasifikteki bütün japon üslerinden ve ele geçirdikleri, daha da geçirecekleri demokrasilere ait üsler ve adalardan istifade edeceklerdir. Yalnız, Büyük Okyanosun şaorkında yani şimalî ve cenubî Amerika kıtaları kıyılarında ve yakınlarında japon üsleri yoktur. Fakat japonlar, buralarda Fransaya ve diğer bitaraf devletlere ait adalardan, tamamıyla bitaraf kalacağını ilân eden Şili'nin, Cenubî Amerika kıtasının yarısı boyunca uzayan kıyı-

larındaki limanlardan açık veya gizli olarak erzak ve mahrukat teminine çalışacaklardır.

Japonya elinde bu işe yarıyacak denizaltı ve denizüstü gemiler vardır.

Japon denizaltıları, deniz yıllıklarına göre, 10 tanesi tezgâhta olmak üzere 74 tanedir; fakat japonların gizlice daha fazla denizaltı gemisi yapmış olduklarına kuvvetle ihtimal verilmektedir. Japonlar, «hususî denizaltılar» ismi altında iki kişi ile idare edilen bir sürü küçük denizaltılar da yapmışlardır ki bunlardan 5 tanesinin battığını kendileri de kabul ediyorlar. Bu küçük denizaltılar, bir ana gemiden denize indirilmekte oldukları için, ticaret gemilerine karşı harp edecek şartları haiz değildirler. Fakat, öteki japon denizaltı gemilerinin ikinci sınıf veya kıyı sınıfı denilenleri bile uzun müddet denizde kalabilecek kabiliyettedirler. Kruvazör sınıfı denilen büyük denizaltılardan başka birinci sınıf denizaltılar arasında, sarnıçlarına alabildiği mahrukatla on bin, 16,000 mil mesafe katedenler vardır. İkinci sınıf veya kıyı sınıfı denizaltılar arasında da 7500, 11000 mil yapabilenler vardır. Meselâ bu 11,000 mil yapabilen denizaltılar suyun üstünde 746, dalmışken 1000 tonluk, 16 mil süratinde gemilerdir; mürettepleri 43 kişidir.

Anlaşıyor ki japon denizaltılarının çoğu, Büyük Okyanosun Amerika sahillerinde faaliyette bulunabilecek kadar, uzun menzilli gemilerdir.

Japon kruvazörlerine gelince, Japonya'nın korsanlık yapabilecek 12 tane ağır ve 25 tane hafif kruvazörleri

vardır; fakat tabiidir ki bunların hepsi bu işe tahsis edilemezler. Japonlar, korsanlık yapmak üzere, Almanların cep zırhlılarına benzer, 12 ilâ 15 bin tonluk 4 muharebe kruvazörünü tezgâha koymuşlardır. Bunların süratı 30 mildir ve 6 tane 305 lik ağır top ile 12 tane 127 lik uçaksavar top taşırlar. İngiliz deniz yıllığına göre, bunlardan Kadokuru 1940 da, Kasino ile Hasijo 1941 de bitmiş olacaktı; dördüncü gemi de 1942 de bitecektir. İşte bu muharebe kruvazörleri, Büyük okyanosta mükemmel birer korsan olabilirler. Bu gemilere karşı Amerikalılarla İngilizler, ancak en yeni zırhlılarını ve muharebe kruvazörlerini sevk edebilirler ki bu çeşit gemiler de her iki donanmada pek azdır. (İngiliz donanmasında 5, Amerikan donanmasında şimdi iki gemi) bütün öteki İngiliz ve Amerikan zırhlıları, 30 mil giden bu japon muharebe kruvazörlerine yetişebilecek kadar yüksek süratli değildirler. Ağır ve hafif kruvazörler ise, 305 lik top taşıyan bu japon gemileriyle boy ölçüşebilecek kadar kuvvetli değildirler.

Alman cep zırhlılarından ve kruvazörlerinden batmamış olanlarla yeniden teçhiz edilecek olan yardımcı

kruvazörler de, şimdi, artık Büyük okyanosa gelebilirler ve yakalanmadıkları takdirde japon üslerinden istifade ederek tekrar sefere çıkabilirler.

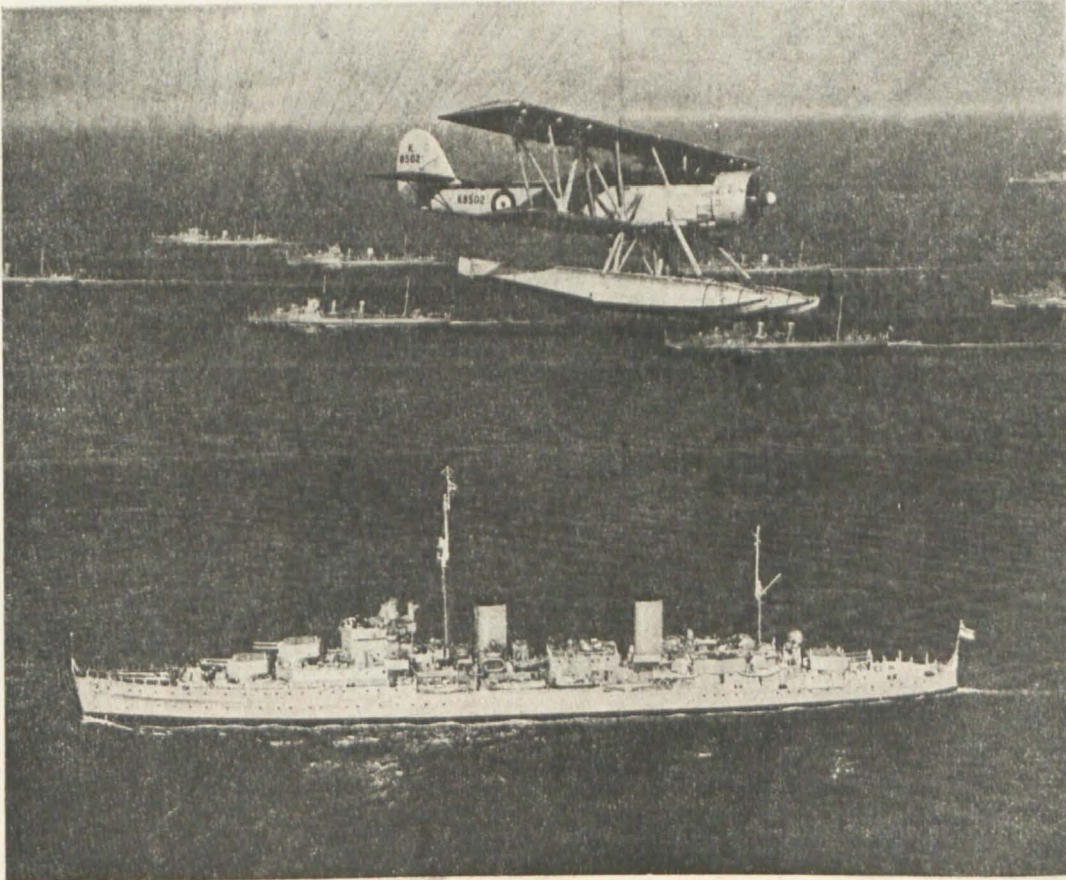
Japonlar, Singapur ve Holanda Hindistanının Sonde adaları denilen Sumatra, Cava gibi adalarını da zapt ettikleri takdirde, korsan harbini Hint okyanosuna da naklederek İngilizlerin Orta şark münakalâtını tehdit edebilirler.

Japonyanın harbe girmesi, Amerika ile İngiltereyi denizde çok büyük gayretler sarfına mecbur edecektir. Her iki devlet de, donanmalarını süratle takviye etmek zorundadırlar. Çünkü denizaltı ve denizsütü korsan gemilerine karşı deniz hâkimiyetini filî surette idame edebilmek için binlerle harp gemisine ihtiyaç vardır. İngiltere, geçen harp sonunda, büyük bir armadayı hurda demir haline getirdiğine, kimbilir, şimdi ne kadar pişmandır. O zaman İngiliz donanması 3.250.000 ton tutan 1354 harp gemisinden teşekkül ediyordu. Bu muhteşem donanmada 42 dretnot tipi büyük zırhlı, 24 dretnottan evvelki sınıftan zırhlı, 109 kruvazör, 13 tayyar egemisi, 527 muhrip ve torpidobot, 137 denizaltı gemisi vardı. Ve bu İngiliz armadası, Amerika, Fransa,

İtalya ve Japonyanın bütün deniz kuvvetlerinin topundan daha üstündü. İngiltere, harpten sonra donanmasının mühim bir kısmını feshetti. 1925 e kadar 1,500,000 tonluk 657 gemi parçalanarak hurda demir halinde satıldı. Bu 657 gemi içinde 18 yeni dretnot, 20 zırhlı, 4 muharebe kruvazörü, 33 zırhlı kruvazör, 55 hafif kruvazör ve filotilla lideri, 10 tane 30 mil giden seri kruvazör, 277 muhrip, 95 torpidobot, 20 monitör, 116 denizaltı ve 4 yardımcı tayyare gemisi vardı. Parçalanan dretnotlar arasında bizim «Sultan Osman» ve «Reşadiye» de vardı. Ayrıca kızaklardaki yeni gemilerin bir kısmı da sökülüştü.

O gemilerin, yalnız eskimiş ve harp kıymetini kaybetmiş olanlar sökülüp de yenileri muhafaza edilmiş olsaydı, İngilterenin deniz hâkimiyeti, bugün, o kadar büyük bir kuvvetle temin edilmiş bulunurdu ki belki de Japonya, bu harbe girmeğe cesaret edemezdi.

İngiltere ile Amerika, geçen harbin sonunda ve Vaşington deniz silâhlarını azaltma konferansı neticesinde söktükleri yüzlerce harp gemisini yeniden yapmak mecburiyetinde bulunuyorlar ve yapmağa da başlamışlardır. Fakat mesele, bu yeni gemiler yapılıp bitinceye kadar, senelerce dayanmaktadır.

Bir İngiliz destroyer filotillâsı, bir İngiliz hafif kruvazörüne refakat ederken

"...fakat Pilot sağdır."

İngiliz hava nezaretinin tebliğlerinde sık sık bu cümleyi okuruz. Pilot nasıl sağ kalır ve kurtarılır? Onu da aşağıda göreceğiz

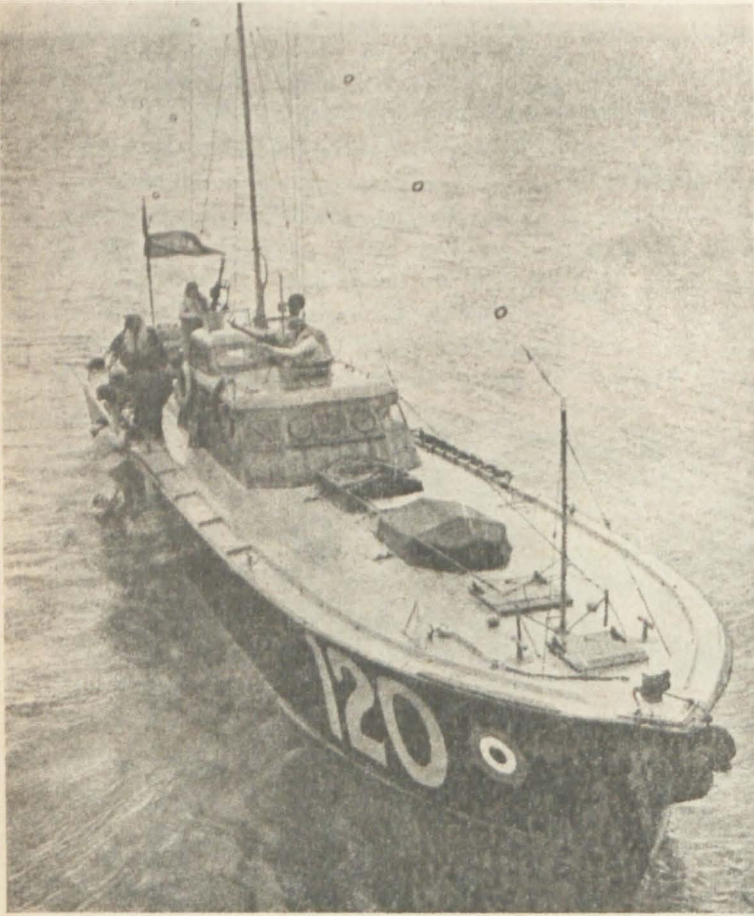
Bir pilot hakkında haber alan hava üssü nöbetçi subayı, bunu hemen nöbetçi motorbotlardan birisine bildirir

Nöbetçi motorbotun kaptanı, pilot hakkında kendisine verilen izahatı noteder

Harita üzerinde, verilen izahata göre, pilotun nereye düşmüş olacağı tesbit edilir

Motorbot Manş kanalında dumanları tüten bir Hurricane görmüştür. Hemen onun düştüğü yere yaklaşır ve kurtarma ameliyesi başlar

Yukardaki resimde kurtarma ameliyesini yakındır. grüyorsunuz. Kendisini kaybetmiş olan pilot, denize indirilen tayfalar tarafından motorbotı çıkarılıyor

Solda: Pilotları kurtarmaya mahsus motorbotlardan birisinin kaptanı, O hem pilotluktan, hem de denizcilikten anlar.

HASTA BAKIMI

İlk ve Orta Çağlar

Yazan : ESMA DENİZ

Milâttan evvel yaşayan bazı medeniyetlerin hasta bakımı faaliyetlerine kısaca bir göz gezdirdikten sonra sıra ilk ve orta çağlara geliyor. Kadın tabiatına en uygun ve kadına has bir meslek diye vasıflandırılan Hasta bakımı Hristiyanlığın kuruluşundan itibaren çok daha farklı ve şümüllü bir mahiyette inkişaf fırsatlarına kavuşuyor. Çünkü kadın ile erkeğe müsavi çalışmak haklarını veren bu din bir taraftan kardeş sevgisi ve içtimâi yardım esasları telkin eylerken diğer taraftan iş alanında kadına verdiği serbesti ile onun kabiliyet ve sefkatinden faydalanmak imkânlarını da artırmış oluyor.

Her ne kadar, dünya kurulalıdanberi insaniyet temas eden meselelerde fertler birbirlerine nezaket ve yardım duyguları ile bağlanmış ve icabında herhangi bir fedakârlığı esirgememişler ise de Hristiyanlık ve Müslümanlık gibi belli başlı dinlerin ortaya çıkması üzerine bu meziyetler başka bir hususiyet kazanmışlardır. Bu hususiyet, yardımseverliğin bir meziyet olmadan ziyade mukaddes bir vazife gibi karşılanmasındadır. Hazreti İsa ile Havariyun'un telkin eyledikleri kardeşlik, ve yardım prensipleri evvelâ fakir halk arasında tutunmuş ve buradan muhtelif kanallarla zengin ve otoriter tabakayı, bilhassa kadınları tesir altında bırakmıştır. Betbahtlara ve hastalara ümit, şifa getiren Hazreti İsa avnı zamanda yabancı diyarlardan gelen zavallıları da hayata kavuştururken kendine inanlara yeni bir vol acmıştır. Bunun üzerine hastaların bakımı, çok defa eskiden olduğu gibi esirlere vevahut herhangi bir sebeple cemîvette hakir görülen kimselere bırakılmayıp yüksek kültürlü kadın ve erkeklerin dürüst ve cömert vicdanlarına havale edilmisti. Ve netice olarak ta, tahsil, servet sahibi bir çok erkekler ve asil aile kadınları kendi muhitlerinden uzakta, muhtac ve fakir hastalara bakmak için evlerini genişlettiler, hac volları üzerinde misafirhaneler, Xenodochia (bir nevi hastane)ler açtılar.

Dinî Hastabakımı Tesekkülleri : Romanın inhitatı karşısında hem kendi havatlarını ve hem de insanlığı korumak azminde olan hristiyan kadınlar kliseve iltica ederek Dekones gruplarını teşkil evlediler (erkeklerle de Dekon denilirdi). Servet ve enerjilerini din uğrunda hastaların ve zavallıların bakılmasına sarfeden Dekonesler Bisyonlar tarafından secilirdi. Vazife haricinde istedikleri kıyafeti giyen ve kendi evlerinde yaşayan bu kadınlar medenî durum itibar ile evli, dul ve vevahut bakire olabilirdi. Dekones teşkilâtı evvelâ İstanbulda başladı, az bir

zaman içinde Anadoluya, Suriye ve bazı müelliflere göre Roma, İspanya ve hattâ İrlandaaya kadar yayıldı. İstanbulda adetleri 40 ı bulan Dekonesler Olympia adında çok kibar bir kadının idaresinde çalıştılar, evlerdeki hastalara baktılar. Sekizinci yüzyıla kadar yaşayan bu teşekkülde «Büyüklük» mertebesine ulaşan dul kadınlar klisedeki vazifelerden ma'da ayrıca din dersleri verdiklerinden her yerde rağbet ve hürmet kazandılar. Bakireler ise «büyükler» kadar nüfuz sahibi değildiler, sadece evlerdeki hastaların ve fakirlerin bakımı ile meşgul oldular. Bunlar aynı zamanda hapisanelere gidip mahbusları ziyaret ettiler ve büyük bir ihtimalle burada hasta olanlara baktılar. Hastabakımı tarihinde «İlk Ziyaretçi Hemsireler» diye anılan bu fedakâr teşekküller nihayet klisenin çıkardığı bir takım kanunlar yüzünden lâğvedildi ve yerlerine manastır denilen müesseseler, rahib ve rahibeler geçti. Bununla beraber Avrupada vakit vakit baş gösteren içtimâi yardım cereyanları muhtelif isimler altında Dekonesleri canlandırmaktan geri kalmadı.

Orta çağlarda din ihayati ebedileştirmek, dinî talimler yaparak, hayır işleyerek ruhu terbiye etmek maksadıyla açılan müesseselere «Manastır» adı verildi. Ekseriya tabiatın cazip ve münbit mahallerinde inşa edilen manastırlarda yaşayan rahip ve rahibeler - kadınların manastırı ayrı idi - kendi aralarında hastalananlara baktıkları gibi, hariçten getirilen kazazedelere ve hastalara da baktılar. Manastırlar bilhassa kadınlar geniş ve çok enteresn bir iş sahası temin etmişti. Muhtelif nebatlar yetiştirip ilâç hazırlamak, musiki ve resim gibi nefis san'atlarla, bahçe, ev işleriyle meşgul olmak, lisan öğrenmek, hastalara bakmak kadın ruhuna cidden çok aciz geliyordu. Öyleki Orta çağlarda bir çok aileler sırf bu nevi kültür faaliyetlerinden istifade etmek için kızlarını bu müesseselere gönderdiler ve bu suretle manastırlar âdeta, zamanın kollejlerini teşkil eyledi. Bununla beraber, manastırda yetişen bir genç kız

burada edindiği bilgileri kendi evi haricinde tatbik ettiği takdirde büyüklükle itham olundu.

En meşhur manastırlardan sayılan St. Benedict manastırı Napoli ile Roma arasında güzel bir tepe üzerinde 529 yılında kurulmuştu. Burada rahipler günde sekiz saat ibadet ve sekiz saat de ağır işlerle meşgul oldular. Bu esnada harp, kıtlık ve hastalık gibi âfetler Avrupayı sarmıştı, hristiyan memleketlerin hiç birinde sanitasyon kaidelerine, temizliğe riayet edilmiyordu, çünkü bazı müteassıplara göre ruhu tekmül ettirmek ancak bedeni ihtiyaçları inkâr eylemekle kabil idiki, bu yanlış düşüncenin acı neticeleri çok geçmeden her tarafta korkunç bir şekilde, büyük salgın hastalıklar halinde kendini gösterdi. İşte böyle bir zamanda, mu'tad tatbikata zıd prensipler ile kurulan ve temizliğe azamî derecede ehemmiyet veren St. Benedict manastırları halkı tenvire, ilmî korumağa ve tıbbî eserleri toplayıp muhafaza etmeğe başladı ve bu suretle 2-3 yüz yıl kadar Avrupada kültür merkezlerini teşkil eyledi. Burada hastaların bakımı dolayısı ile şöyle bir kaide mevcuttu: «Hastanın bakımı her vazifeden evvel gelmeli, hastalara bakan yalnız hasta ile meşgul olmalı ve kendisinde zekâ, şefkat vasıfları bulunmalı. Manastırı idare eden Abot çalışanlara nezaret etmeli, hastalar lüzumunda ve sık sık yıkanmalı.»

Birkaçı müstesna olmak üzere, umumiyetle, manastırlarda tıp ilerilemedi. Bidayette tıp tahsillerine müsaade edilen rahipler bilâhare bir çok kanunlarla tahdid edildiler. 1123 ve 1131 de klisenin verdiği kararlar mucibince rahipler, dinî servisler haricinde, hasta ile meşgul olmaktan ve tıp mekteplerine gitmekten men'edildiler. Halbuki bundan evvelki yıllarda Salerno ve diğer tıp mekteplerine devam etmelerinde bir mahzur görülmemişti. İşte böyle bir tahdid neticesi olarak tedavide, eskiden olduğu gibi batıl itikatlara baş vuruldu ve klise bir takım mukaddes sular, dualar sayesinde hastalıkları iyi etmeği üzerine aldı. Hakikî put parçaları, ölen azizlere aid

kemikler büyük bir ihtişamla hastalara gösterildi, ağrıyan taraflarına tatbik edildi.

Kadın şifacı . Büyüculük: Görüldüğü veçhile hastalıklarla mücadele eden dokotların azlığı karşısında kadınlar kırlarda, ve dağlarda yetişen yabancı ot ve çiçeklerden bir takım ilaçlar hazırlayarak kendi evlerinde veyahuk komşularında bir hastalık olunca bunlardan faydalandılar, fakat klise bu tatbikatın daha ileriye götürülmesine asla müsaade etmediği gibi buna aykırı hareket edenleri büyüculüklü eitha mederek feci usullerle cezalandı. İşte bu yüzden bir çok masum insanlar hemen, hemen kii yüz yıl kadar, fakir ve bazan da yüksek içtimai guruplar arasından toplanarak mahvedildi. Onbeşinci asrın birinci yarısında başlayan bu düşünce yüzünden 50 sene içinde 7.000 kadın Treves'de; 1.500 Bamberg'te; ve 800 Wurtemberg'de öldürüldü. Sıra Cenevreye geldiği vakit 500 kadın da burada aynı akıbete uğradı, aradan bir asır geçtikten sonra bir sene içinde yani 1524 de Como'da 1000, Lorrain'de 900 kadın vakıldı; diğer taraftan İngiltere ve İskoçyada da hakikat anlaşılınca yani, gerek büyüculük ve gerekse büyülenm eile itham olunan kimselerin esasta birer akıl hastası oldukları tesbit edilinceve kadar zulüm gören ve öldürülenlerin adedi 30,000 i buldu.

Hasta bakımında büyük hizmetleri görülen bazı hristiyan kadınlar. Klisenin henüz tesekkül ettiği ilk asırlarda bütün servetlerini ve vavretlerini muztaribin devasına sarfeden kibar kadınlar iki gurupta müttalâa edilir: İstanbulda ve Kayseride İmparatoriçe Helena, Olympia, Placilla; Roma'da ise Marcella, Fabiola, Paula. Bunlardan Marcella saravını kadın manastırına tahsis evledi, kendisi âlim ve aynı zamanda iv ibir idareci idi. Roma düşmanları tarafından zapt ve yağma edilipken öldürüldü.

Roma asilzadelerinden birinin kızı olup bütün içtimai imtiyazlarından vaz geçen Fabiola havatını fakir hastaların bakımına hasrevledi ve 390 tarihinde kendi evini hastahane olarak açtı ve yalnız buraya getirilen hastalarla kanat etmevin bizzat evleri dolusarak hastaları topladı, evine götürün baktı. St. Jerom. Fabioladan şöyle bahseder: «O hastaları nekadar çok sırtında tasımış ve baskasının tahammül edemeyeceği kokmuş varaları nekadar çok temizlemistir! Hastaların vemeğini kendi ellerile hazırladığı gibi ölenlerin dudaklarını da yine kendi ellerile ıslatırdı. Romada onun sefkatinde nfavdalanmayan tek bir müessesese kalmadıgı gibi fakir ve vatalak hic bir hasta da onun büyük sefkatinde nmahrum edilmeoistir. Merhameti o derece varmıstı ki hastalanmayan fakirler sırf Fabiola tarafından bakılmak için hasta olmak iş-

terlerdi. «Fabiola 399 da öldü, fakat bakmak ve yardı metmek mefkûresi daha bir çok yıllar Avrupada yaşadı.

İstanbulda İmparatoriçe Teodosius'un zevcesi olan ve bilhassa fakir hastalar arasında çalışan Placilla için de şöyle bir kayıt vardır: «Placilla hastalara bizzat baktı, çorbalarından tattı, kendi ellerile hastalarını dağıttı, ekmklerini kırdı, kaplarını uzattı ve hastaların bakımında o zaman yalnız esirler ile hizmetçilere bırakılan en ağır işleri yapmaktan çekinmedi.» İşte böyle hiç bir menfaat beklemeden sırf Allah sevgisi ve ona benzemek yüzünden doğan hakiki diğerkâmlık duygusu sayesinde hastabakımı diğer meslekler arasında hususî ve mühim bir yer işgâl etmeğe başladı; ve tarih bu alanda Aziz mertebesine ulaşan kadınları ve erkekleri zaman zaman yâdetti.

Hastabakımı ile meşgûl olan Azizlerden bazıları: Hristiyanlığın ilk zamanlarında hüküm süren içtimai terbiye insanların birbirlerine yardım etmelerini ve iyi duygular beslemelerini icabettirirdi. Fakat başlangıçta çok iyi netice veren bu prensipler zaman geçtikçe bazı dar görüşlü müteassıplar tarafından değiştirildi; bir çok kimseler ruhu tekemmül için bedenî ihtivaclarını tamamile ihmal eylediler, övle ki neticede sıhhat mefhumu bundan muztarib oldu. «Tanrının arzusu böyledir», «İnsan dünyada iztırab cekerse ahirette sefaat görecektir» gibi düşünceler gerek hastabakımının ve gerekse tıbbın ilerilemesine engel oldu. Diğer taraftan bazı dindar ve aklı selim sahibi kimseler hastaları iyi etmek hususunda cidden değerli gayretler gösterdiler ve âdeta mucizeler yarattıklarından «Aziz» mertebesine çıkarıldılar. Bunların hayatı hakkında uzun uzadıya izahat verilecek değildir, ancak en çok sevilen hastabakıcı Aziz diye tanınan St. Elizabeth saravını kavıttır. Dört çocuk annesi olan Elizabeth Macar kralı ikinci Andrea'nın kızı idi. Pek yüksek bir mahalde varılan şatosunun dış kapılarında, hastaların zahmetsizce gelebilecekleri bir yerde hastahane vantarıldı; ve zevcinin ölümünden sonra da Fransiskan Bakım guruplarına iştirâk ederek hastalarla meşgûl oldu. Her türlü debdebe ve konfordan nefsinin mahrum ederk bilhassa fakir hastalara bakan bu asil kadın hakkında şöyle bir efsane vardır: «St. Elizabeth bir kış günü pelerini altında fakirlere yiyecek götürürken yolda kayınpederine tesadüf etti. Kayınpederi hiddetle pelerini altında yine ne sakladığını St. Elizabeth'e sorunca O da pelerinin açtı, fakat kolları yiyecek yerine beyaz ve kırmızı güllerle dolmuştu.»

Tıpta Müslüman ve İnan Tesirleri: Hristiyanlığın Avrupaya yayıldığı ilk asırlarda hastabakımı ve içtimai yardım işleri ilerilediği halde tıp faaliyeti,

çok geçmeden, klisenin bedene müteallik bilgileri men'etmesi üzerine büyük bir zarara uğradı; buna mukabil ilk 8-10 yüz yılı ihtiva eden bu karanlık devird edoğu memleketlerindeki durum bunun aksinedir. Batıda tıp duraklarken hristiyanlar tarafından Romadan koçulan Nasturiler cenubi Anadolu'da Edesa şehrine gelerek tıp mekteplerini açmışlar ve burada himaye edilmişlerdir. Fakat kısa bir müddet sonra hristiyanlar tarafından buradan da çıkarılınca bu sefer İrana sığındılar, ve bu suretle Roma ve Yunan klâsiklerini bu memleketlere götürmüş oldular. Sonraları İslâm dini kurulup her tarafa dağılmağa başlarken müslümanlar bu bilgileri spanyaya, yani tekrar Avrupaya geçirmiş oldular. Türk hekimi İbni Sina, Ebu Bekir Razi, Ebu Reyhanî Biruni Yunan ve Calinos tabaeti esaslarındban faydalanaarak meydana getirdikleri eserlerle Selçuklu tababetine müessir olmuşlardır. Selçuklu İmparatorluğu zamanında Türk illeri gerek tıp, kültür ve gerek içtimai yardım alanlarında batı ile kıyas olunmayacak derecede bir üstünlük göstermiştir. Horasan ve Maveranünnehirde bir çok umumî ve zengin, muntazam kütüphaneler vücude getirildikten başka medrese ve hastahanelere merbut. âlim ve devlet adamlarına ait avrica kütüphaneler vardır, ki bunlar Selçuklu İmparatorluğunda ilim ve fikir yükselmesine karşı duyulan aşkı gösterir.

Aynı zamanda Selçuklarda sıhhi müesseseler bir tıp mektebi halinde çalışmış ve buralarda hasta basında talebeye ders gösterilmiştir. 1205 de Kayseride açılan hastahane nin (Maristan) yanına ilâve olunan medreseler bu maksatla yapılmıştır. Türklerin beden, muhit ve şehir hıfzıssıhhasına verdikleri ehemmiyet memleketlerini âdeta cennete çevirmiş, her tarafta kurulan çeşmeler, hamamlar buralarda yasayan insanların saadeti sıhhatte aradıklarını isbat etmiştir. Ve yine nerede sıcak bir su fışkırdığı görülmüş ise derhal ondan istifade etmek volları düşünölmüş ve neticede kaplıcalar yapılmıştır. Bunlardan İnan kaplıcası 1267 de Gıvasüddin Keyhüsrev Bin Kılınc Arslan tarafından yapılmıştır. İnan'da Kaplıca denilen dağın eteğindedir. Kırsehirde Karakurt İlicası. Havzada Rüyük Hamam ve Küçük Hamam. Sevdisehir kaplıcası, Kütahyada Yoncalı İlicası ve daha bir çokları bu zamanlarda kurulmuştur. Anadolu sularına ve kaplıcaların aaid cazib efsaneler arasından Kütahyada Sarı Kız İlicası pek hoştur. Sayın Prof. Dr. Süheyl Ünverin Selçuklu Tababeti adındaki eserdedüğüm bu efsanevi aynen naklediyorum: «Evvel zaman içinde insanlar kaya kovuklarında, inlerde otururken şimdi hamam olan mağara bir kocanınenin evi, boyalık denilen inde sar

manlığı idi. Ninenin sarı saçlı pek güzel bir kızı vardı. Vücudü kadar içi de temizdi. Elinde büyüttüğü sarı ineğe bütün sevgisini bağlayan kız akşam sabah yemini, suyunu kendi elile verirdi. Bir gece ineğe saman almak için içeri girdi. Kulagina: Güzel kız, melek kız geliyorum. Harlayarak mı geleyim, gürleyerek mi? gibi sesler geldi. Ürktü. Ninesinin yanına koştu. Heyecanı geçince gidip orasını aradılar, bir yerden ses gelmiyordu. Lâkin bu muammayı halledemediler. Ertesi gün aynı zamanda kız durmıyarak tekrar oraya gitti. Kız yalnız iken bu sesi aynı suretle işitti. Yine bu sesin ne olduğunu yallememediler. Üçüncü gün ne ise sahibi meydana çıksın diyelim dediler. O akşam kız yalnız iken yine uğultular geldi. Aralarında şöyle bir muhavere oldu.

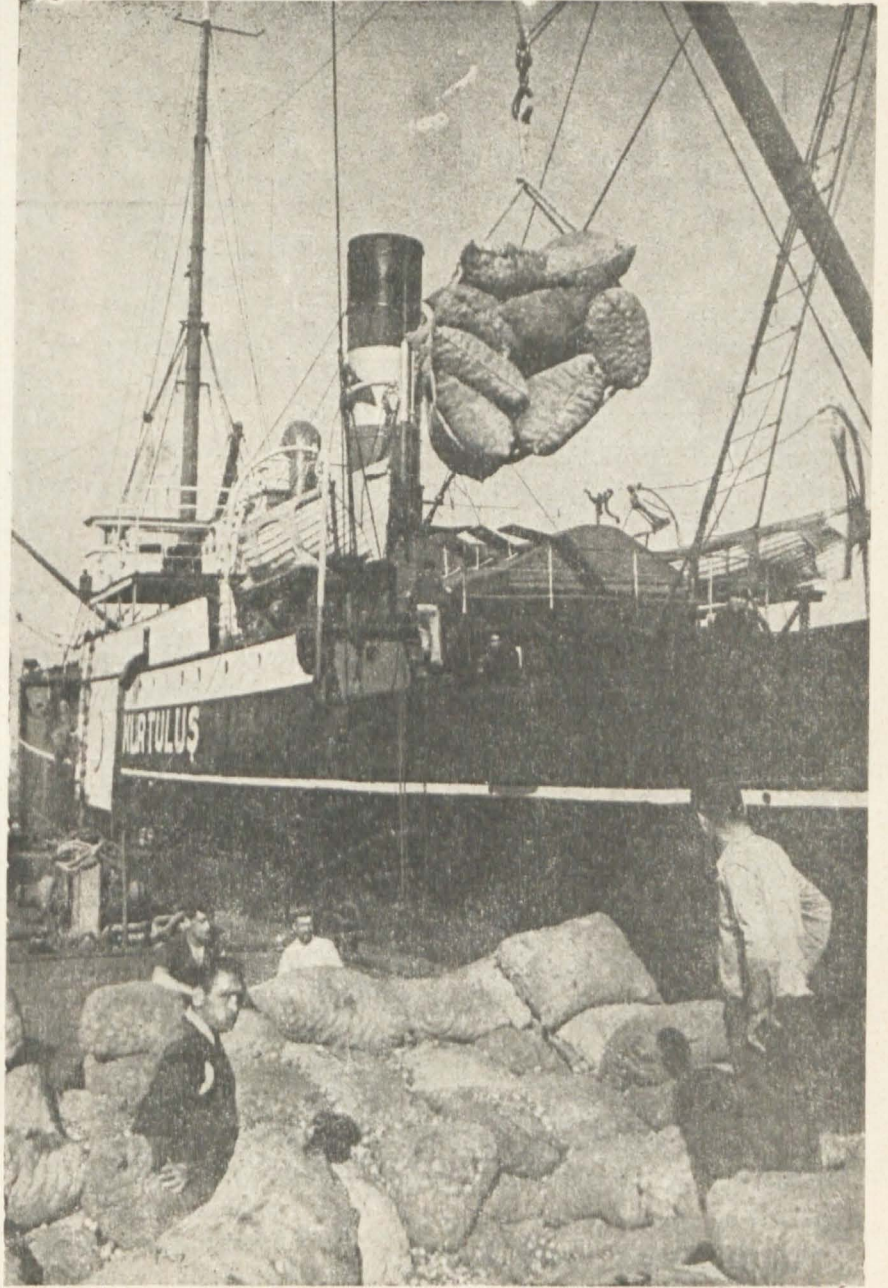
— Güzel kız, sarı kız geliyorum izin ver.

— Harlayayım mı? Gürleyeyim mi?

— Harla ey mübareke.

Bu sesi her oyuktan fişkiran suların hırıltısı takip etti ve ine dolan sıcak sular birden ay parçasını sardılar. Koca nine ve sarı inek ne oldu malûm değil. Lâkin o gündenberi hamama süren ince duvgulu, temiz içli kızlar, hamamın loşluğu içinde harlayarak akan suların aynasında sarı saçlı, altın tenli, melek çehreli bir kızın gülümsediğini görmüşler. Akısın nağmelerinde bunun sakıyan sesini duymuşlar, Onun sıcaklığında sarı kızın gönül ateşini bulmuşlar. O gel, gel cutlarla, sırma saçlarla örütlür. Murada eremeyen genç kızlar murat, koca; çocuğu olmayanlar evlât ister, hasretine kavusmak, derdine derman bulmak istevenler ona bas vurur. Birlerce yıldanberi durmadan avcı hızla ve aynı kayıtsızlıkla akan suların müphem uğultusu içinde kendilerine muvafık bir cevap çıkarırlar. Hastaları hamamda bırakırlar, yi olacıklara gecenin sessizliğinde sarı kız çıkarak türlü türlü baharlar döğerek ilâc yapar ve vücudüne sürer. iv olmyanları da suya çeker. sabahleyi nsuyun vüzünde ölü bulurlar.»

Diğer taraftan bir çok içtimâi yardım müesseseleri ve imaretler de kurulmuştur. Her ne kadar bu tarihlerde Türk hastahanelerinde çalışan personel arasında batıda olduğu gibi kadın işçilere tesadüf edilmiyor ise de bundan Türk kadınının hastabakımı ve soyal dertlerle ilgilenmediği anlaşılmamalıdır. Türk Tıp Tarihi de bu zamanlarda, fakirlerin ve hastaların bakıllmaları için Darüssifalar, imaretler v evarım müesseseleri acan Türk kadınlarını yâd etmektedir. Bu mevanda Harzemsahlarda Kutluğ Türkün Hanım mescitler: Menkûceklerde Prenses Turan Melik Hanım 1228 de Divrikide bir hastahane yaptırmıştır.

Harpten sonra aç kalan komşu Yunanistan'ın yoksul halkına Beynelmîlel Kızıl Haç komitesiyle Kızılay tarafından gönderilen yiyecek maddelerini taşıyan Kurtuluş vapuru, Pire ile İstanbul arasında birçok seferler yaparak Yunanistan'a mühim miktarda yiyecek taşımağa muvaffak olmuştu. Fakat ne yazık ki, bir kere daha Pireye müteveccihen yola çıkan vapur, Marmarada şiddetli bir kar fırtınası yüzünden yolunu şaşırarak Yalancı Polatya burnu açıklarında karaya oturmuş, yardımına yollanılan bir tahlisiye gemisiyle Trak vapuru bütün gayretlerine rağmen Kurtuluş'u yüzdürememişler ve mürettebatını alıp İstanbul'a getirmişlerdir. Sabahın dördüne doğru karaya oturan Kurtuluş vapuru, ertesi gün saat 11 de batmıştır. Yunanistan'a bundan sonra yiyecek nakliyatı Dumlupınar vapuru ile yapılacaktır. Yukarıdaki resim, Kurtuluş'un Yunanistan'a götüreceği malları yüklediği sırada alınmıştır.

kendisi Fahreddin Behram Şahın kızıdır. Hastahaneinin methali çok yüksektir. Selçuklu eseridir. Yine 1204 yılında Gıyasüddin Keyhüsrevin kız kardeşi prenses Gevher Nesibe'nin vasiyetile Kayseride bir hastahane yapılmıştır.

Anadolu Selçukluları orta çağlarda (1077 - 1308) memleketin her

tarafında Maristanlar, Darüşşifalar, ılıca ve kaplıcalar açmışlar, sıhhati korumuş ve hastalıklarla mücadele etmişlerdir. Kastamonu, Kayseri, Tokat, Sivas, Konya, Konya Aksaray, Mardin, Akşehir (Çankırı ve Erzurum şehirleri bu devirlerde birer kültür ve sıhhat merkezleri haline getirilmiştir.

Esmâ DENİZ

Bazı darbu meseller vardır, hiç bir devirde kıymetini kaybetmez, daima, daima bir hakikati ifade eder. İşte «İş elin aynasıdır.» vecizesi de öyledir.

1909 yılında İsveçte bulduğum zaman boş vakitlerimde mektepleri gezdim. Bir gün Stokholm'da Wallinska kız lisesini ziyarete gitmiştim. O mektep hakkındaki müşahedemi 1910 da yazdığım «Bizce meçhul hayatlar» adlı eserimde şöyle kaydetmişim:

«Mektebin müdürü beni büyük bir marangozhaneyi andıran el işleri dersanesine götürdü. Her tesgâhın başında on beş on altı yaşlarında sarışın kızlar ellerinde çekiç, keser, rende, destere, burgu, tıpkı bir marangoz amelesi gibi iş görüyorlardı. Müdür bana şunları söyledi:

«Burada otuz kız çalışır. Her kızın bir tesgâhı vardır. Yaptıkları işler oçk basittir, fakat çok itinalıdır. Kızlardan birinin zimpara kâğıdı ile temizlediği bir tahta parçasını elinden aldı ve bana göstererek: Bakınız! dedi ne güzel bir kâğıd bıçağı! Sapı ne zarif, bir fil dişi kadar parlak! Biraz ötede başbaşa vermiş iki kız kâğıd ve zarf koymaya mahsus bir kutunun parçalarını tutkallıyorlardı. Daha ilerde bir kız küçük bir dolap çerçevesine lâmba zivana açıyordu. Bir başkası da rafları rendeliyordu. Hepsini birer birer gördük. Müdür gene izah etti, burada her kız eline aldığı işi mümkün olduğu kadar mükemmel yapmağa çalışır. Bu âdeta kendileri için bir haysiyet meselesidir. Biz her talebenin zevkini, dikkatini ve sabrını vücade getirdiği eserden anlarız. Biz İsveçliler el işlerine çok ehemmiyet veririz. Bir İsveç kızı dantel iğnesini ne kadar meharetle kullanırsa, rendevi de, testereyi de aynı meharetle kullanmasını bilir. Şurası muhakkaktır ki iş elin aynasıdır. Bir insanın zevkinin mirarı eseridir. Bu çocuklar itinalı işi görmevi marangozluk dersinde öğrenirelr. Marangozluk dersi erkek mekteplerimizin de programında vardır. Onlar fazla olarak demircilik de öğrenirler ve o dersten ilk öğrendikleri sev «Demir sıcakken döölür» farazivesidir. İntizam ve ahenk İsveçlilerde ikinci bir tabiat haline gelmiştir ve bunu bütün mek-

Sanat ve Terbiye

Yazan :

Selim Sırrı T A R C A N

teplerimizdeki elişleri derslerine borçluyuz.»

Filhakika İsveçte ziyaret ettiğim bütün evlerde akıllara hayret verecek bir ahenk ve intizamla karşılaştım. Yalnız evlerde değil her yerde! Gözü rahatsız edecek hiç bir çirkinlik yoktur diyebilirim.

İsveçin gerek elişleri gibi sanat, gerek beden ekzersisleri gibi terbiye sahasında gösterdikleri muvaffakiyet her işi ehline vermekte ve herkesin üzerine aldığı işi mümkün olduğu kadar temiz yapmasında olduğunda şüpheli yoktur.

İsveçliler sanata kıymet verdikleri zaman ilk işi bir sanat muallim mektebi vücade getirmek olmuştur.

1812 de (Götenburg) şehrinin otuz kilometre ötesinde (Määs) kasabasında İsveçin zengin tüccarlarından (Auguste Abrahamson) bütün malikânesini sanat üstadı yetiştirmek üzere hükûmete hibe etmiş müdürlüğüne İsveçin meşhur pedagoji âlimlerinden (Otto Salamon) getirilmiş ve bu büyük sanat üstadı tam senelerce fasılasız bu mektepten yalnız İsveçte değil, bütün dünyaya demircilik, marangoz-

luk işlerinde mütehassıslar yetiştirmiştir.

Mektebin şöhreti Avrupanın her tarafında duyulmuş 1881 de Almanya, 82 de Fransa ve Belçika, 83 de Rusya, 84 de İtalya bu mektebe staj görmek için sanata hevesli gençler göndermişlerdir.

1909 ve 1910 yıllarında ben İsveçte iken elişleri sanatlarında ihtisas yapmak üzere bu kıymetli müessesede on sekiz müllete mensup bir hayli ecebebi genç vardı. Bunlardan başka bu müessesede altı hafta devam eden prakurslar vardır.

İsveç mekteplerinde elişleri dersinde kıl desteresi ile yapılan oymacılık işlerini görmedim. Bir mektep müdürü bunun sebebini bana şöyle anlattı:

«Kıl desteresi ile yapılan irce işlerde çocuklar fena vaziyette oturmayı itiyad ediniyorlar. Bu yüzden belkemiikleri çarpılıyor. Oymacılık çok dikkati icap ettirdiği için gözler yoruluyor. Toz halinde çıkan rende kırıntılar: ağızlarından burunlarından ciğerlerine giderek çocukların sıhhatini bozuyor.»

İsveçte kadınların dokuma tesgâhlarında vücade getirdikleri kumasları, kilimleri, halıları da gördüm. (Dalicarli) eyaletinde gezdiğim köy evlerinin hemen hepsinde bir dokuma tesgâhı vardı.

Yalnız şunu iftihar ederek göğsümü kabarta kabarta söyleyebilirim ki bizim gerek tesgâhlarda, gerek gergef veya hesap işlerinde Türk kadınlarımızın meydana getirdikleri eserlerin bir mislini ne sveçte, ne Belçikada, ne de Avrupanın başka bir şehrinde görmedim.

Kızılay müessesemizin ve kız sanat mekteplerimizin meydana getirdikleri elişleri cidden birer şaheserdir. Bunlarla ne kadar övünmüş olsak yeterli vardır.

Sayın Halkımıza

Yeni sene olsun kutlu
Daima olasın mutlu
Hem buğday olur hem arpa
Kendini vurmazsan sarpa,
İstediyin kadar bol ekmek
Eğer bilersen tohum ekmek,
Biz dedik sana çok kere
Sarfetme paranı boş yere,
Tasarrufa daima alıs
Tarlarda durma çalış,
Hız ver arpava, buğdava
Yardım et daima Kızılaya.

BERC TÜRKER
Afyon Mebusu

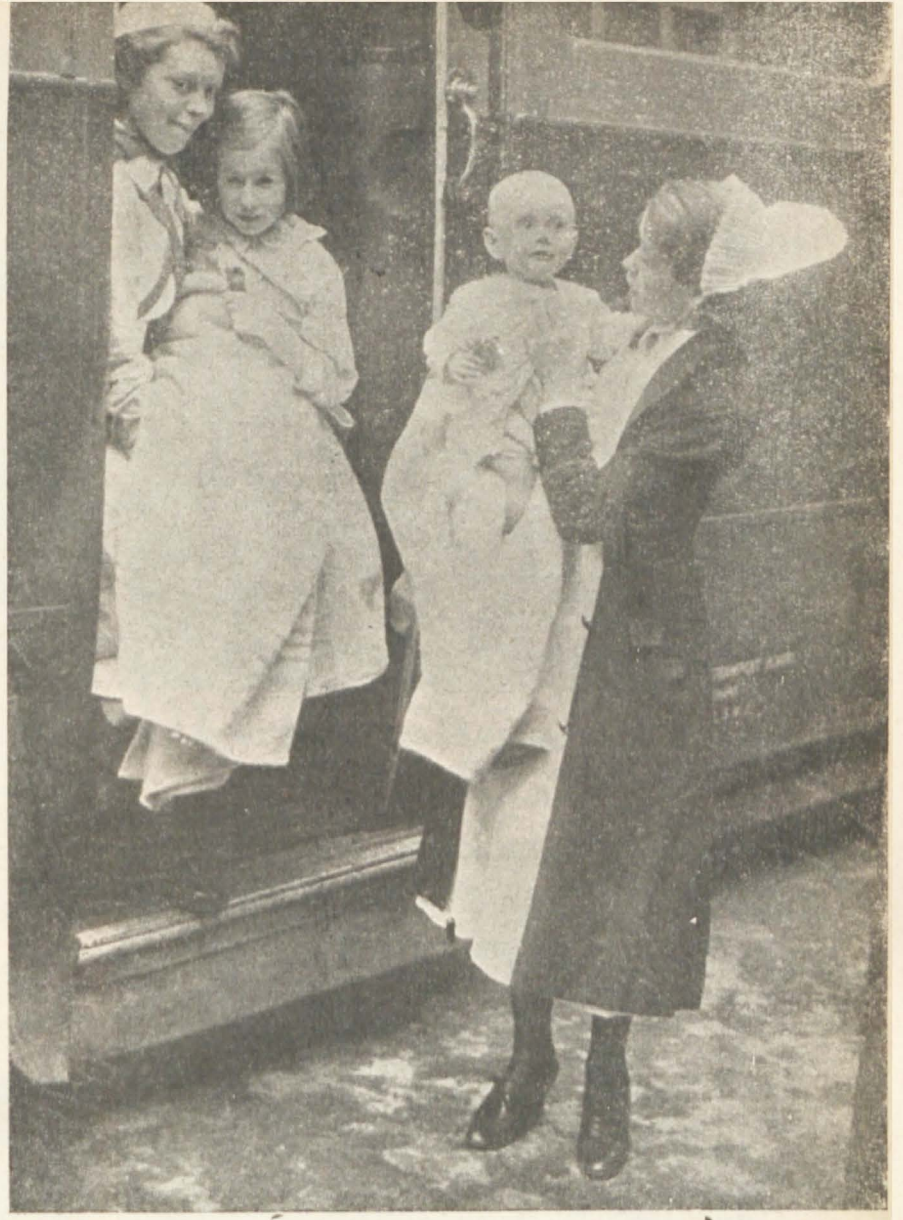
Ankara
30/12/41

Bir bombardımanın ertesi günü, dadıların şefi bir bomba parçasını maiyetindeki dadılara gösteriyor.

Bir lohusa ile yeni doğmuş çocuğu hava akınlarından korunmak üzere Londradan uzaklaştırılıyor

Hava akınlarından sonra kimsesiz kalmış küçük çocuklar Londradaki hastahanelerden tehlikesiz ve emin yerlere gönderiliyor

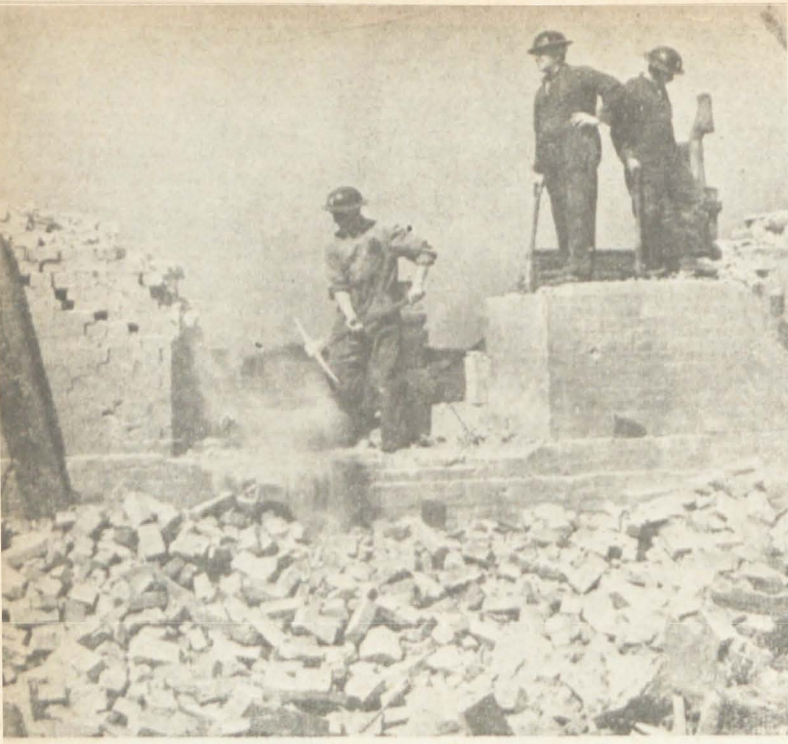
Londra'nın merkezindeki hastahanelerin birisinde dadılar küçük bir çocukla beraber, büyük çapta bir bombanın parçalarını inceliyorlar

İngiliz
dadıları
ve harp

Dadılar bombaların yaptıkları yıkıntıları arasından tıbbî âletlerle diğer teçhizatı kurtarmaya çalışıyorlar

SİVİL MÜDAFAA İŞÇİLERİ

Bombardımandan harap olan bir binanın tehlikeli olması muhtemel bulunan diğer kısımları da sivil müdafaa işçileri tarafından yıkılıyor

Bombardımandan sonra sokaklarda faaliyet. İşçilerden bazıları havagazı lâmbalarını tamir ederken ötekiler de yollardaki çukurları ve yıkılan bir binayı tetkik ediyorlar

Bomba isabeti almış olan bir evin damı, içinde oturanlar veya yoldan geçenler için tehlikeli olmasın diye yıkmak ekipleri tarafından yıkılırken

Sivil müdafaa işçileri yıkılan evlerden kurtarılan eşyayı bir yere topluyorlar

SEVİR

DİŞLERİ ÇÜRÜTÜR MÜ ?

Sihhatte olan dişler, iyi tedavi görmüş dişlerden şüphesiz daha iyidir ve diş hekimine lüzumlu şeylerin başında olmak üzere de her zaman için makkap makinesile plombaj âleti alamazlar. İşte bu husus (Diş tababetinde tıbbî - biyolojik şifa şeklini araştırma kurumu) nun ill: resmî toplantısındaki pek enteresan söylevlerin esasını teşkil etmekte idi. Merkez noktası okullarda umumî şekilde bir diş bakımile fabrikalarda geniş ölçüde diş bakımı bulunacak olan müstakbel (halkta diş bakımı)nın bir teşkilâta bağlı olarak taazzuvu hakkında Devlet Diş Hekimleri Reisi Dr. Stuck başlangıçta bir hülâsa yapmıştır. Bunu müteakiben ilmî raporlar da, araştırmaların iyi bir şekilde ilerlediğini göstermiştir.

Bugün Avrupa'nın kültürlü devletlerinde hemen hemen hiç bir kimse yoktur ki, dişleri her hangi bir suretle zarar görmüş olmasın. Medenî olmayan milletlerde gıdalanma şekli sun'î-ükten uzaklaştıkça dişlerin umumiyetle daha iyi bulunmağa yüz tutması dolayısıyla tıbbî araştırmalar nihayet, tağdiye ve diş sıhhatinin sıkı bir surette birbirine abğlı olduğu kanaatini ortaya çıkarmıştır.

Breslav'da Prof. Dr. H. Buler'in bildiği gibi, karanlık bir keyfiyet olan diş çürümesi meselesi, şimdi her iki taraftan da aydınlatılmış bulunmaktadır.

Rostoklu Dr. Prof. Lollath, şimdiye kadar malûm bulunan vitaminlerden başka, hububat nüvesinde, çiğ patateste, bakliyelerde, tomatesde ve diğer sebzelerde inkişafı temin eden muayyen bazı maddelerin mevcut bulunduğunu ve bu maddelerin dişlerin neşvüneması ve sıhhatte kalması bakımından bilhassa mühim olduklarını meydana çıkarmıştır. Sözü geçen maddeler gıdalarda bulunmazsa ve meselâ yalnız beyaz ekmek, et ve inkişafa yardımcı dokunan maddelerden âri diğer yemekler yenilirse bu takdirde su ve yağda eriyen vitaminler, ya-

ni gerek C vitamini, gerekse mühim olan B1 vitamini hayatî tesirlerini ancak natamam surette icra edebilirler. Bu noksanlık da, bilhassa dişlerin fark edilir şekilde çürümesiyle kendisini gösterir.

Şeker dişleri çürütür!» Bunlar çocukların haddinden fazla tatlı yemelerinin önüne geçmek için ve dişlerini de böylece çürümekten koruyabilecekleri zannile bütün büyük annelerin uzun bir müddet söyledikleri başlıca sözlerdi. Münhasıran dişlerin arasında şeker ve hidrat dö karbon ihtiva eden yemek artıklarının diş fırçası ile yapılan müdahaleden kurtulmalarile husule gelen ve (Asid laktik (Sonu 24 üncü sayfada)

Edebiyat

Yazan :

Vasfi Raşit SEVİG

Edebiyat üslûp adı verdiğimiz şekille ahlâk denilen esastan mürekkeptir. Şekil dediğimiz üslûp fikirlerin açık ve sade bir tarzda ifadesinden ve güzel bir tarzda tertip edilmiş, yani dizilmiş ve sıralanmış olmasından ibarettir.

Ahlâk dediğimiz esasa gelince bu, edebiyatın ifadesi olması lâzımgelen hayattan ayrılamaz. Yani ne insan mahiyetinin, insan mayasının, insan ruhunun karakter adı verilen muhtelif tezahürlerini tasvirden kaçınabilir, ne de insan ruhunu karakter adı verilen muhtelif tezahürlerini tasvirden kaçınabilir, ne de insanların aralarında teşkil eyledikleri cemiyeti ihmâl edebilir. Edebiyat cemiyet halinde yaşayan insanların münasebetlerini nazara almağa mecburdur. Bir eserin ömrü ancak şekilde vardiği kemal ve esasta insanlığa mahsus hakikatleri ifadede gösterdiği kudret ile mütenasiptir. Hisler edebiyatta, ancak hayatta ve insanlık tarihinde haiz oldukları ehemmiyeti alabilirler.

Üslûp ile ahlâkın bu iki unsurun birbirinden ayrılması caiz olur mu? Bu suale cevap verebilmek için güzellik hakkındaki düşüncelerimizin ahlâk hakkındaki düşüncelerimizden ayrılabilmesinin mümkün olup olmadığını tayin etmek lâzımdır.

Edebiyat kültür diye adladığımız medeniyetin yemişidir. Medeniyetsiz edebiyat olamaz. Medeniyetin buhranlar geçirmedeği devirlerde, yani lüzumu fazla hissedilmediği zamanlarda beşeriyet de, Maraton kahramanı Aristidin doğruluğundan usanmış atinalılar gibi ahlâk ve zabıtalardan (manâsı kaide demektir) yorgunluk gösterebilir; ve insan kendi içinde daima gizli bir arzu halinde duran fena ihtirasları kamçılaman tahlillere, güzelliği ahlâktan ayıran yazılara rağbet gösterebilir. Fakat tehlikeler beşeriyette, tekrar ve çarçabuk büyüklüklere iştihak uyandırır. Kalplerde kahramanlıkların daussılasını tutuşturur. Sağlam bir ahlâkın lüzumunu hissettirir. O ahlâkı gözletir ve özletir. O zaman göz, boş fikir oyunları halinde gözükmeğe başlayan yazılardan naralarını çevirir.

Spinoza «İnsanlara kulluklarından ziyade hürriyetlerinden bahsetmek yekdir» der. Spinozanın bu sözlerini edebiyat kendine rehber almalıdır.

Hayat iyi ve fena hislerin daimî bir surette birbirine karışmasından ibarettir. İyiliği ve büyüklüğü yapan hisleri bırakıp da yalnız fena hisleri anlatmak veya yazmak hakikati lüzumsuz yere boşmak olur.

Üslûbu ahlâktan ayırmak rengi maddeden ayırabilmek kadar büyük bir kuvvettir. Fakat kıymetçe baş aşağı elinin üzerinde yürüyen bir adamın göstereceği kudretin eşidir.

Düşes dö Kent Londra'da, Almanya'da bulunan İngiliz harp esirlerine gönderilecek kolilerin hazırlandığı India House'da çalışmaları gözden geçirirken

Belçika Kızılhaç

Cemiyetinin Çalışmaları.

28 mayıs 940 tarihinde bütün askerî hastahanelerin idaresini üzerine alan Kızılhaç cemiyet fazla olarak bir çok harp servislerinin idaresini de temin etmektedir.

Harp esirlerine yardım ofisi Belçikanın bütün topraklarına taksim edilmek üzere 380 büronun ihdasına lüzum görmektedir.

Cemiyet mıntakası dahilinde kendisine tevdi olunan kolilerin kabul ve dağıtılması hususunda tam bir çalışma birliği vücade getirmiştir. Cemiyet bilhasa üniversite mensupları için kitap göndermek ve etütler tertip etmek gibi hususatla meşgul olmuş, mühim başarılar elde etmiştir.

Son altı ay zarfında Belçika ehali tarafından teberru edilen 150.000 kitap Almanyada bulunan harp esirlerine gönderilmiştir.

Belçika kızılhaç cemiyeti an'anevi programının muhtelif kısımlarını tatbika başlamıştır. Ehalinin gıda ihtiyaçları münasebetiyle yardım için bir servis ihdas ve bu yardımı 14 ile 20 yaş arasındaki gençlere hasretmiştir. Cemiyet sıhhi yardımlarını geniş sahada temin için tahsisat vermek suretile bir takım çalışmalar vücade getirmiştir. Bir çok şehirlere gençlik Kızılhaç cemiyeti

ti çalışmalarına başlamış, merkez komitesi her mahalli şube nazdinde diğer şubelerle temasta bulunmak üzere daimi bir propaganda gurubu teşkil ve 12 ile 18 çağında jünyorlardan mürekkep bir ekip bulundurulmasını tasvip etmiştir. Beynelmilel çalışmalara gelince cemiyet yekdiğerine muavenet fikrini teşkilâtlandırmış ve bunun için her taraftan gelen mühim miktarda yiyecek maddelerini göndermeğe başlamıştır. Bundan başka cemiyet sivil yaralılar için içtimaî bir servis teşkil etmiştir.

Macar Kızılhaçının Haberalma Servisleri

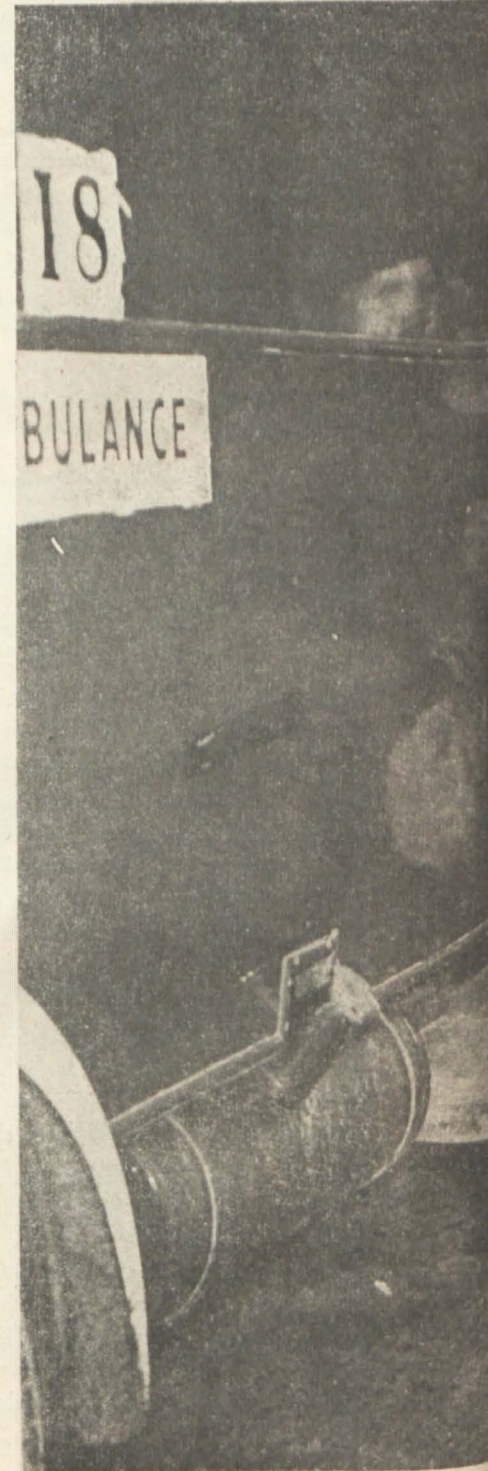
Macar Kızılhaç cemiyeti tarafından 1939 eylül ayı sonunda ihdas edilen haberalma bürosu askerî ve sivil olmak üzere iki şubeden ibarettir. 1941 senesi 30 martında askerî şube Cenevre'deki harp esirleri ajansına 59.735 mesaj göndermiş ve 6.543 araştırma yapmıştır. 1941 senesi 11 martından beri mezkûr şube çalışmalarını Macaristana tekrar iade olunan topraklara kadar teşmil etmiş, Rusya ile muhasematın açıldığı tarihten itibaren macar askerlerinin âkibeti ile meşgul olmağa başlamıştır.

Macaristana sığınan lehilere ait bütün işleri üzerin ealan sivil şube ise ma-

KIZILHAÇ DÜNYA

lûmat isteyenlere iki sene zarfında 9425 cevap vermiş ve 3490 mektup göndermiştir.

Macaristana akın eden 14000 lehli mülteciden 3200 mülteci kalmıştır. Av-

Britanya'daki anavatan muhafaza şoförlüğünü yaptı

HAÇ SINDA

rupa harbinin genişlemesi yüzünden Macar kızılhaç cemiyeti beynelmilel içti-maî servisi birçok memleketlerden ailelerin vâki olan müracatları üzerine bir çok araştırmalar yaptırmıştır.

Hasta bakıcılığa, geri hizmetlerinde çalışan Finlandiya lottaları boş vakitlerini iş işlemek ve mektup yazmakla geçiriyorlar

Felâketzedelere

Yardımlar

Haziran 1940 tarihinden haziran 1941 e kadar Amerika Kızılhaç cemiyeti 149 felâkete müdahale etmiştir. Dokuz devlete saldıran musibetler şunlardır:

Yangınlar, su baskınları, fırtınalar, kasırgalar, kar ve dolu fırtınaları, infilâklar, şimendifer, hava de deniz kazaları, müstevli hastalıklar ve saire..

Bu işe tahsis edilen 840.000 dolar 21,700 felâketzedenin ıstıraplarını teskinine medar olmuştur.

Felemenk Hindistanında

Hastaların Nakli İşi

Felemenk Hindistanı Kızılhaç cemiyetinin Samarang'daki komitesi hastahane haline ifrağ edilen otomobillerin gece gündüz halkın emrinde bulunduğunu bildirmektedir. Nakil ücreti hastanın gelirine göre tesbit edilmiştir. Geliri 150 florenden fazla olmayan hastadan kilometre resmi hariç olmak üzere 2,50 floren nakil ücreti alınmaktadır.

İtalyan Kızılhaçının

Gönüllü Yardımcıları.

Hâlen mer'î olan talimata göre İtalyan Kızılhaç cemiyeti reisi ve askeri makamlar arasında hasıl olacak anlaşmadan sonra cemiyetin gönüllü yardımcıları bazı sıhhi teşkillerde kullanılacaktır. Bu gönüllülere nakil, ikamet ve yi-

yecek ve içecek masraflarından başka küçük zabıtların aldıkları ücrete müddil bir maaş verilecektir.

Bu gönüllüler hasta ve yarahlara bakacak ve aynı zamanda ameliyat salonlarında yahut tedavi işlerinde kullanılabilirlerdir. Bazı ahvalde sıhhi yardımcıların vazifelerini görebilecekler, yemek pişirilen yerlere ve çamaşırhanelere nezaret edeceklerdir. Ancak herhangi bir servisin idaresiyle mükellef tutulmayacaklardır.

Alman Kızılhaçında

Bir Yurt Mektebi

Nürembergde yeni bir (Yurt mektebi) nin açılma merasimi yapılmıştır. Yüz hasta bakıcı, hemşire ve talebe alabilen bu yurt bir park ortasında kurulmuştur. Yurt, hasta bakıcı hemşirelerle talebelerin işten sonra istirahatlerini temin edecek surette tertip edilmiştir. Yurtta çalışan hemşirelerden bazıları Nüremberg hastahaneleriyle Fürth ve Nüremberg müzelerine yakın olan askeri tayyare hastahanesine diğerleri de cephedeki hastahanelere memur edilmiştir. Nüremberg yurt mektebi cemiyetinin diğer yurt mekteplerinde olduğu gibi genç hasta bakıcı hemşireler, yardımcıları yetiştirmek seferber edilen hemşirelerin yerlerini doldurmak, cemiyet tarafından tevdi olunan diğer vazifeleri ifa etmek gibi hususları temin maksadiyle açılmıştır.

Fransızcadan çeviren:
Fuat KERMAN

PASİFİK LÛGATI

ALAHUTYEN: Asyanın doğu kuzayında Bering denizinde Alaska ile Kamçatka yarım adaları arasında 150 kilometre uzunluğunda bir alanı kaplayan takım ada. Yüz ölçümü 37,840 kilometre kare. Nüfusu 1000 kişiden ibarettir. Üzerinde hâlâ çalışan birçok yanar dağlar vardır. İklimi serttir. 1867 den beri Birleşik Amerika Devletlerinin idaresi altındadır. Attu adası üzerinde bir deniz üssü kurulmuştur.

BANKOK: Tayland (Siyam)ın baş şehridir. Menam nehrinin ağzında kıyından 40 kilometre içeridedir. Nüfusu 930 bindir. Halkın beşte birini Çinliler teşkil etmektedir. Taylandın en mühim ticaret limanıdır. Deniz uçakları merkezidir.

BANKA: Sumatra adasının şarkında Felemenk sömürgesi olan bir adadır. Yüz ölçümü 11 bin kilometrekare ve nüfusu 205 bindir. Bunun 50 bini Çinlidir. Bu adada ehemmiyetli kalay madeni mevcuttur.

BATAVYA: Doğu Hind adalarından Cavanın ve Felemenk Hindistanı sömürgesinin merkezidir. Adanın kuzay kıyısındadır. 600 bini geçen nüfusundan 40 bini Avrupalı 90 bini Çinlidir. Uçak limanı vardır. 1610 da kurulmuş olan bu şehirde 1934 den beri Asyalı ırklar ekseriyeti teşkil etmektedirler.

BISMARCK ADALARI: Yanar dağları, mercan resifleri ve ormanları bol olan ve Yeni Kinenin kuzayında bulunan bu takım adaların yüz ölçümü 47 milyon kilometrekare ve nüfusu 40 bindir. İç taraflarda Papua'lar ve kıyılarda Malaya'lı ve Polinizyalılar oturaktadırlar. Başlıca limanı Rabauldur. 188 de Alman sömürgesi olmuş ve 1919 da Avustralyaya bağlanmıştır.

BONİN: Yanar dağlarla dolu 100 adadan mürekkep bir takım adadır. Yüz ölçümü 70 kilometrekare ve nüfusu 6 bindir. Japon sömürgesidir.

1939 Eylülünde Alman kıtalarının Polonya sınırlarını aşmasıyle başlayan harp, şimdi tâ Pasifik denizine, Uzak Şark diyarlarına kadar yayılmış bulunuyor. Vaktile mekteplerde iken şöyle bir okuyup geçtiğimiz birçok adlar, şimdi gazetelerin ilk sayfalarında yer alır oldu. Her zaman elimizin altında bir harita bulunamaz. Bulunsa bile, belki adı geçen bir yer, o haritada gösterilmemiş olabilir. Onun için aşağıdaki küçük «Lûgat»da, bugünlerde adı geçecek birçok yerler hakkında kısa bilgiler bularak gazetenizi daha rahat okuyabileceksiniz.

BORNEO: Doğu Hind adalarının en büyüklerinden biridir. Yüz ölçümü 730 bin kilometrekare ve nüfusu 3 milyondur. Başlıca zenginlikleri altın, elmas, petrol ve kömürdür. Hollandalılara aid olan kısmı 534 bin kilometrekaredir. Nüfusu 2 milyon 200 bindir. İngilizlere aid olan kısım 195 bin kilometrekaredir. Nüfusu 800 bindir.

CAVA: Doğu Hind adalarının ve Felemenk sömürgelerinin en önemli adasıdır. Pek yakınındaki küçük adalar ve Mandura adasıyla birlikte yüz ölçümü 132 174 kilometre kare ve nüfusu 50 milyondur. Bunun ancak 200 bini Avrupalıdır. Toprağı çok dağlık ve iklimi sıcaktır. Üzerinde hâlâ çalışan 14 yanar dağ vardır. Bunların en büyükleri 3676 metre yüksekliğindeki Semeru ve Krakatandır. Kıyılarında bataklıklar mevcuttur. Bol ve çeşitli nebatları ve madenleri vardır. Baş şehri Batavya'dır.

FİÇİ ADALARI: İngilterenin sömürgesidir. Yüz ölçümü 19 bin kilometre kare ve nüfusu 200 bindir. Bunun 100 bini yerli, 90 bini Hindli ve gerisi Avrupalıdır. Civarında 250 den fazla büyük mercan resifi vardır. Altın madenleri önemlidir.

FİLİPİN ADALARI: 1898 den beri Birleşik Amerika Devletlerinin sömürgesidir. Yüz ölçümü 296,296 kilometre kare ve nüfusu 14 milyondur. Bu takım adayı teşkil eden adaların ye-

künü 2085 dir. İçlerinden yalnız 2440 da insan oturmaktadır. Adaların en büyüğü Luzon'dur. Başlıca zenginlikleri; Altın, gümüş, kömür, demir, bakır madenleri ve ehemmiyetli mahsulleri pirinç, mısır, tütün, şeker kamışı, kakao, muzdur. 1521 de dünya seyyahlarından Macellan tarafından keşfedilmiş 1543 de İspanya kralı II. Filip'in ismini taşımaya başlamış ve 1898 e kadar İspanyol idaresinde kalmıştır. Merkezi Manila'dır.

FORMOZA: Buna Japonlar «Tayvan»da derler. Çinin doğu kuzayında ve Japon idaresindedir. Yüz ölçümü 36 bin kilometre kare ve nüfusu 5,5 milyondur. Halkın ekserisi Çinli ve dağlarda oturanlardan 30 bin kişi de Malaya'lı cinsindedir.

GUAM: Mariyan takım adalarının en kuzayda ve en büyük olanıdır. 1898 e kadar İspanyol idaresi altında idi. Burada Birleşik Devletlerin birçok deniz üsleri mevcuttur. Yüz ölçümü 534 kilometre karedir ve nüfusu 3000 kişiden ibarettir. Bu nüfusun 1500 kişisi Avrupalıdır. Merkezi, mühim bir kablo ve radyo istasyonunu ihtiva eden Agana şehridir.

HAYNAN: Çinin kuzay kıyılarında büyük bir adadır. Yüz ölçümü 34 bin kilometredir. Nüfusu 2 milyondur. Baş şehri Kiyung-Çu'dur. Arazi si dağlık ve ormanlıktır. Başlıca mahsulleri pirinç, şeker kamışı ve tütündür. Kıyılarındaki balıkçılık çalışmaları

rı da önemlidir. Bir Japon askeri üssüdür.

HAVAI ADALARI : Buna «Sandoviç adaları» ismi de verilmektedir. Bu takım adalar üstünde ehemmiyetli Amerikan üsleri mevcuttur. Yüz ölçümü 16,701 kilometre kare ve nüfusu 400 bindir. Halkın 150 bini Japonlar, 55 binini de Filipinliler teşkil etmektedirler. En büyük adası 10398 kilometre kare genişliğindeki Havaî'dir. Adaların üzerlerinde birçok yanar dağlar vardır. İklimi sıcaktır. Yakınlarında bol mercan resifleri mevcuttur. 1898 den beri Birleşik Devletlerin idaresi altındadır.

HONGKONG: Burada İngiliz sömürgesi olan bir ada ile Kau-l-un yarım adasındaki imtiyazlı İngiliz topraklarından teşekkül etmiştir. Hepsinin birden yüz ölçümü 1010 kilometre kare ve yalnız adanınki ise 83 kilometre karedir. Nüfusa gelince bir milyon yüz bin kişiden 700 bini adada oturmaktadır. Bunların ancak 20 bini Avrupalıdır. Deniz üsleri, askeri limanları ehemmiyetlidir.

HONOLULU: Havai adalarının Oahu adası üzerinde bulunan baş şehridir. Nüfusu 150 bindir. Deniz üsleri, gemi inşaatı tezgâhları ve demir dökümhaneleri ile meşhurdur.

KAROLİN ADALARI : 700 mercan resifi üzerinde vücade gelmiş bir «takım ada»dır. Okyanusya kıtasının «Mikronezya» kısmındadır. Yüz ölçümü 1419 kilometre kare ve nüfusu 68 bindir. Başlıca mahsulleri kopra ve şeker kamışıdır. 1521 de Macellan tarafından keşfedilmiş, 1899 a kadar İspanya idaresinde kalmış ve bu tarihte Almanlar tarafından satın alınmış 914-18 harbinden sonra Japonlara verilmiştir.

KAVİT: Filipinlerde Luzon adasının kuzayında ehemmiyetli bir kasabadır. Burada Amerikalıların deniz kıtalarına mahsus kışlaları, deniz üsleri ve büyük bir radyo istasyonu mevcuttur.

KORA: Asyanın doğusunda Japon denizi ile Sarı deniz arasında ve Japon idaresi altında bir yarım adadır. Yüz ölçümü 20,769 kilometre kare ve nüfusu 24 milyondur. Ehemmiyetli zenginlikleri demir, kurşun, kömür, altındır. Mahsulleri ise: pirinç, buğday, arpa, pamuk, soya fasulyası ve ipekdir. Baş şehri Söul'dür.

KRİSTMAS ADASI: Mercan atolları üzerinde bir İngiliz sömürgesi ve askeri üssü. Yüz ölçümü 607 kilometre karedir. Orada oturanlar ancak 25 kişidir. 1777 de Cook tarafından keşfedilmiştir.

KUANTAN: Malaya yarım adasının şimal kıyılarında müstahkem bir mevkidir.

KURİL ADALARI: Japonlar bu takım adaya Şizima'da derler. Kamçatka yarım adasına Hokkaido arasındadır. Arazisi volkanikdir. Sık sık yer depremlerine maruz kalır. Yüz ölçümü 15,910 kilometre karedir. Japon balıkçılığının ehemmiyetli bir merkezidir.

LOS ANGELES: Birleşik Amerikanın kuzay Kaliforniya kıyısına yakın büyük bir şehirdir. Nüfusu 2 milyondur. İskelesi San Pedro'dur. Petrol kaynakları ve makine, elbise fabrikaları ile meşhurdur. Birleşik devletlerin film imalatının dörtte üçünü vücade getiren Holivud bu şehir civarındadır.

LUZON: Filipin adalarının en büyüğüdür. Yüz ölçümü 109 bin kilometre kare ve nüfusu 6 milyondur.

MALAYA BİRLİĞİ: İngiliz himayesi altında Malaya yarım adasındaki yerli hükümetler birleştirilerek vücade getirilmiştir. Üzerinde muhtelif sultanlıklar vardır: Perak, Selangor, Negri Sembilan, Pahang. Yüz ölçümü 71,440 kilometre karedir. Nüfusu, 6350 si Avrupalı olmak üzere 2 milyondur. Yerliler arasında da 700 bin kadar Çinli vardır. Baş şehiri 115 bin nüfuslu Kuala Lumpu şehridir. Burada birliğe girmemiş bazı müstakil sultanlıklar da mevcuttur: Jehor, Kelantan, Trenggan, Kedah, Perlis. Müstakil sultanlıklar arazisinin yüz ölçümü 57,185 kilometre kare ve nüfusu 1 milyon 800 bindir. Ahalisi Malayalı, Çinli ve Hindlidir. Büyük şehirleri Jehor ve Bahru'dur. Başlıca ihracatı Hindistancevizi, kauçuk, kopra ve kalaydır.

MALAKA YARIMADASI: Çin Hindinin cenubua doğru uzamasından vücade gelmiştir. Bir kısmı Tayland'a aittir. Diğer kısmı da Büyük Britanyanın «Malaya birliği»ni teşkil etmektedir. En cenup noktasında ve bir ada üzerinde Singapur limanı bulunmaktadır.

MARIYAN ADALARI: Arazisi volkanik bir takım adadır. Başlıcaları Rota, Saypan, Guam'dır. Guam mercan atolları üzerinde durmaktadır. Yüz ölçümü 1183 kilometre kare ve nüfusu 50 bin yerli, 25 bin Japon, 1500 Avrupalıdan mürekkeptir. 1521 de keşfedilmiş ve 1898 e kadar spanya idaresinde kalmıştır. 1898 de Guam Birleşik Amerika devletlerine ve ötekiler Almanyaya satılmıştır. 1919 da sulh muahedesile Japonyaya verilmiştir.

MELANEZYA ADALARI: Büyük Okyanusun batısındaki ada gruplarının ismidir. «Kara adalar» mânâsındadır.

MİKRONEZYA ADALARI: Büyük Okyanusun doğusundaki ada gruplarının ismidir. «Küçük adalar» mânâsına gelmektedir.

MOLOH ADALARI: Üstüva hattı üzerinde bir takım adadır. Felemenk sömürGESİDİR. Yüz ölçümü 56 bin kilometre karedir. Nüfusu 400 bindir. 1513 senesinde keşfolunmuştur.

NAURU ADASI: Üstüva hattında 22 kilometre kare büyüklüğünde 3 bin nüfuslu küçük bir adadır. Fosfat kaynakları meşhurdur. 1888 den 1919 a kadar Alman idaresinde kalmış 1920 de İngiltereye geçmiştir.

NİPON: Bazen Japon imparatorluğuna bu isim verilir. Çünkü Hondo adasının bir adı da Nipon'dur.

OKYANUSYA: Büyük Okyanustaki Melanezya, Polinzya, Mikronezya gruplarına dahil bütün adaları ve takım adaları ihtiva eden kıta.

PALAU ADALARI: Karolin adalarının şarkında bir takım adadır. Yüz ölçümü 478 kilometre kare ve nüfusu 8100 dir. Bunlar arasında 2000 kadar Japon vardır. Fosfat kaynaklarını havidir. 1899 da Alman idaresine geçmiş, 1919 da Japon sömürGESİ olmuştur.

PANAMA KANALI: Orta, Amerikada Büyük Okyanusla Atlas Okyanusunu birleştirmek üzere Birleşik Amerika Devletleri tarafından açtırılmış olan kanaldır. Uzunluğu 81 kilometre, derinliği 13 ve genişliği 38 metredir. Kanal ve civarındaki 1422 kilometre karelik ve 45 bin nüfusluk bir yer Birleşik Devletler tarafından satın alınmıştır. Bir gemi 7 ile 9 saat arasında kanalı geçebilmektedir.

PASİFİK YAHUT BÜYÜK OKYANUS: Dünyanın en büyük denizidir. Buraya ilk defa 1520-21 de Macellan gemi ile gelmiştir. Yüz ölçümü 170 milyon kilometre karedir ki dünyada mevcut bütün denizlerin yarı yüz ölçümü demektir. Ortalama derinliği 4180 metre ve en derin noktası Filipin adaları civarındaki Emden çukurudur. Bu derinlik 10 bin metreyi geçmektedir.

PENANG ADASI: Bir İngiliz sömürgesidir. Malaba yarım adasının şark kıyılarına yakındır. 280 kilometre kare büyüklüğündedir. Nüfusu iki yüz bindir.

POLNEZYA: Büyük Okyanustaki muhtelif takım adalar grubuna verilen isimdir. Birçok adalar mânasına gelmektedir.

PORT DARVIN: Avustralya'nın şimalinde mühim bir İngiliz üssüdür. 1935 den itibaren askerî bir liman haline getirilmiştir. Nüfusu 1700 kişiden ibarettir.

SAMOA ADALARI: Fici adalarının şarkında bir takım adadır. Savaü, Upolu, Tutuila, Manua ile diğer küçük on adadan mürekkeptir. Yüz ölçümü 3130 kilometre karedir. Nüfusu 70 bindir. Toprağı dağlık volkanikdir. En yüksek tepesi Bera 1858 metredir. Mahsulleri medar bölgesine mahsus nebatlardır. Bilhassa kakao, kopra, muzdur. 1899 senesinde yarısı Birleşik Amerika Devletlerine ve yarısı Almanyaya ait olmak üzere taksim edilmişti. 1920 de Almanyanın idaresindeki kısma İngilizler el koymuşlar ve Yeni Zelanda Dominyonuna bağlamışlardır. Şimdi Amerikan ve İngiliz deniz üslerine bir merkezdir.

SAN DİYEGO: Birleşik Amerika Devletlerinin Kaliforniya cumhuriyeti dahilinde ve Meksika hududunda ve San Diyego körfezi kıyısında müstahkem bir limandır. Nüfusu 150 bindir. Harp gemileri üssüdür. Aynı zamanda büyük bir radyo istasyonu merkezidir.

SAN FRANSİSKO: Birleşik Amerika Devletlerinin Kaliforniya cumhuriyeti dahilinde ve derin bir körfez kenarında ehemmiyetli bir limandır. Nüfusu 750 bindir. Birleşik Devletlerin Büyük Okyanus kıyısında

(Sonu 24 üncü sayfada)

Yardım Borcumuz ve KIZILAY

Yazan:

Oğuz PELTEK

En yoksul memleketlerde refah ve bolluk içinde yaşayanlar bulunduğu gibi, en zengin memleketlerde de yoksullukla pençelesen insanlar vardır. Fakat bütün fertleri, rahat ve sıkıntısız hayat süren bir cemiyet, tarihin hiç bir çağında görülmemiştir. Bu günün korkunç savaş dünyasında ise yardıma muhtaçların sayısı gittikçe artmaktadır.

Umumiyetle yardıma muhtaçlığın sebeplerini tabiatte, cemiyette, insanın kendisinde ve bu üç kuvvetin birbirlerine olan tesir ve karşı tesirlerinde bulabiliriz.

Her türlü yaşatıcı kuvvetlerin kaynağı olan tabiat, kendi kanunlarından şaşmaz ve insanların ıstıraplarına karşı vurdum duymazdır. Yer sarsıntısı, sel baskını, dolu, kuraklık, şiddetli sıcak ve şiddetli soğuk gibi tabiat hâdiseleri, yer yer ve zaman zaman insanlar için zararlar, tehlikeler hattâ felâketler doğurur.

İnsanların türlü türlü sebeplerle, kendilerine ve birbirlerine yaptıkları fenalıklar sonunda da hastalar, yoksullar, işsizler suçlular, sakatlar... ortaya çıkıyor.

Bunlardan başka harplerin cemiyeti yapısında açtığı yaraları ve gedikleri hesaba katmak gerektir. Bugün dünyanın dört bucağında bütün korkunçluğu ile sürüp giden ikinci dünya harbinin ne zaman ve nasıl sona ereceğini, insanlara, daha ne gibi fâcialar ve felâketler hazırlayacağını şimdiden kestiremeyiz. Fakat geleceğin hakikatları ne olursa olsun, her bakımdan kuvvetli ve hazırlıklı olmak, bu çetin imtihanı başarmanın başlıca şartıdır.

Bu güne bugün barışın türlü nimetleri içinde yaşayan memleketimizi parlak ve sağlamlı bir geleceğe ulaştırmak için milletçe ve devletçe var gücümüzle çalışırken yardıma muhtaç vatandaşları da düşünmek zarureti karşısında bulunuyoruz. Yardıma muhtaç fertleri korumak ve kurtarmak meselesi, ferdi değil, içtimâî bir meseledir. Bunun ası ağırlığı, devletin omuzlarına yüklenmektedir. Türkiye cumhuriyeti, kuruluşundan beri sosyal yardım davası üzerinde titizlikle durmuş, bu uğurda büyük işler başarmış, büyük müesseseler kurmuş ve işletmiştir. Devlet, fertlerin sağlığını düşünür. İş hayatında onları korur, büyük felâket zamanlarında onlara el uzatır.

Fakat şurası göz önünde bir hakikattir ki, hele bu günün ağır şartları içinde, devletin bütün sosyal yardım meselelerini üzerine alıp başarması imkânsızdır. Barış zamanlarında, ve en zengin memleketlerde bile, sosyal yardım davasında maddî durumu en çok düzgün olan vatandaşlara büyük ödevler düşmektedir.

Cemiyet hayatı, fertler arasındaki yardımlaşmaya, iş bölümü ve iş birliğine dayanır. Çalışarak hayatlarını kazanmak imkânından mahrum bulunanları insan gibi yaşatmak, normal yaşayışlı fertlerin içtimâî borcudur. Yoksul ve düşküne acımak, insan ruhunun en tabii bir duygusudur. Fakat yalnızca acıyı geçmek, hiç bir işe yaramaz. Hattâ arada sırada — dilencilere yapılan yardım gibi— gönülden kopan ferdi yardım kıyınları da müsbet bir yardım sayılmaz. Asıl sosyal yardım bir cemiyet ödevi şuru ile sürekli olarak yapılan ve bir kurum tarafından en rasyonel bir şekilde yerinde ve zamanında, ihtiyacı olanları korumak ve kurtarmak dileğiyle sarfedilen yardımdır.

Türk halkının ruhu, tükenmez bir şefkat ve yardım haznesidir. Bu bü-

Enstitülerimizin Kuruluşu Vesilesile

Yazan

Prof. Dr. Sadi IRMAK

Maarif Vekilliğinin çok yerinde çok hayırlı bir direktifile, Ankara ve İstanbul üniversitelerinde birer kriminoloji enstitüsü kurulmaktadır.

Hukukcuyu, hekimi, içtimaiyatçıyı, antropologu bir araya getirerek büyük bir ilim ve memleket davasında değerli başarılarla ereceğini bildirdiğimiz enstitülerin kuruluşu memlekette büyük bir ilgi uyandırmıştır.

Lombroso'nun «Suç işleminin sebepleri ve önlenmesi» adlı kitabını sekiz yıl önce hülâsaten Türkçeye çevirirken ileri sürdüğüm bir dileğin böylece gerçekleştiğini görmek bana çok müstesna bir sevinç vermiştir.

Kriminoloji elli altmış yıllık bir ilimdir. Fakat bu kısa müddet içinde çok hızlı gelişmiştir. Lombroso'nun ve İtalyan ekolünün ilk hamlesinden ve deneyişlerinden sonra Almanya'da ve İngiltere'de kurulan enstitüler ilim ve tatbikat alanında meyvalarının vermeye başlayan araştırmalar yapmışlardır. Bu ilerleme nasıl gerçekleşti?

Avrupada antropolojinin doğuşu yüz yıl önceye düşer. Bu

alandaki ilk adımı Goethe atmıştır. Fakat antropoloji, uzun zamanlar sadece bir tabiat ilmi olarak kaldı. Kriminal insanın özel bir antropolojik tip teşkil ettiğini Lombroso ortaya attı. Baklangıçta şiddetli itirazlara uğrayan bu fikir yavaş yavaş, mübalâgalı tarafları yontula yontula, bütün ilim âleminde yer tuttu.

Öte yandan biyoloji de yeni bir şube doğurdu. Bu, sosyal biyolojidir. İnsan bir tabiat unsuru olarak değil, bir cemiyet ferdi olarak ele alan bu yeni ilim kriminaliteye büyük bir yer veriyordu. Bir başka gelişim istatistik ilminde belirmiştir. Cinayet nevelerinin ve tiplerinin bir araya toplanması,

cinayeti doğuran şartları daha objektif bir şekilde aydınlatmaya imkân açtı.

Böylece cürüm ve ceza artık yalnız başına bir hukuk mevzuu olmaktan çıkıyordu. Artık ceza hukuku, yalnız hapsin müddetinde adalet temininden ibaret olan eski vebasit idealinin yetmezliğinden kavrayıp insan bedeninin ve ruhunun cinayetle ilgili noktalarına nüfuz etmeyi borç biliyordu. Suçları cezalandıran bir zabıta, suçları önleyen yeni bir nevi zabıta katılıyordu.

Artık suçlu, öç alınacak bir adam gibi değil, çok defa sıraları çözülecek bir muamına, islâha muhtaç bir varlık veya sadece bozuk cemiyet şartlarının bir arazi ve ifadesi olarak ele alınıyor ve öyle muamele görüyor.

Suçlu karşısında aldığımız bu yeni vaziyet insanlığa şeref veren büyük bir ilerlemenin ifadesidir.

Bu ileri görüşü, tek başına ceza hukukundan bekleyemedik. Bilhassa biyolojinin payına büyük vazifeler düşüyordu. Şte suçlarla vücut yapısı, iklim, gıda, alkol, veraset arasındaki bağılıkları bulmak, bunlara ait kanunları keşfetmek, biyolojinin bu yeni ilme yaptığı hizmetler olmuştur.

Böylece hukukun, biyolojinin, içtimaiyatın kavnasmasından yeni kriminoloji ilmi doğmuştur. O vaka her ilim gibi başka ilim subelerinden faydalanır. Fakat kendisine mahsus araştırma usulleri ve sarif bir hedefi vardır. Memleketimizde doğan kriminoloji enstitüleri de şüphesiz garbdaki esleri gibi çalışacaklar, aynı usulleri kullanacaklardır.

Memleketimiz genistir. İklim, hayat şartları değişiktir. Suçların nevi icra şekilleri, sebebi ve yer değişiklikler gösterir.

Bütün bunları araştırmak, ilim için olduğu gibi hukukî ve terbiyevî gelişmemiz için de önemli sonuçlara varmalıdır ve varacaktır. İşte bundan dolaydır ki, enstitülerin kuruluşunu şükranla selâmlıyoruz.

yük kaynağı daha güc ve verimli akıtmak, onun verdiklerini belli kurumlar içinde işe yarar bir kıymet haline getirmek: İşte sosyal yardım davamızın yolu ve ülküsü...

Bizde sosyal yardımın hemen hemen bütün kollarında uzun yıllardan beri durmadan çalışan ve bu yüzden millet hâfızasında büyük bir yer tutmuş olan büyük yardım kurumu (Kızılay) dır. Türk halkının (Kızılay) la olan yakınlığı, savaş alanlarından başlar. İlk önce harpte yaralananlara bakmak düşüncesiyle kurulan Kurum, bu tarihi ödevini fedakârlıkla başarmış ve yakın tarihimizdeki bütün harplerde onun kırmızı beyaz bayrağı, milletin şefkat sembolü olarak, şerefle dalgalanmıştır.

((Kızılay) barış zamanında da, orduyu düşünmekten geri kalmaz. Onun (Yardım sevenler cemiyeti) ile âhenkli bir iş birliği yaparak, sınırlarımızın kahraman bekçilerine halkımızın sunduğu kış armaganlarını toplama ve yerine ulaştırma işinde bütün teşkilâtını muvaffakiyetle işlettiğini sevinçle görmekteyiz.

Her türlü tabiat âfetlerinde (Kızılay) zarar gören muhtaç vatandaşlara hemen el uzatır, onları koruyacak ve kurtaracak tedbirleri zamanında alır.

(Kızılay) ın yoksullara, hastalara, bakacak kimsesi olmayanlara bilhassa kış mevsiminde yaptığı yardımlar, büyük bir yekûn tutmaktadır. Kış, maddi durumları elverişli olan insanların bile yaşayışlarını az çok güçleştirir. Bu hâl, pek yoksul, işsiz, hasta, sakat yurttaşlarda yalnız sıkıntı ve varlık değil, gerçek bir felâket olarak kendini gösterir. Onlar için kışla savaş, bir ölüm - kalım savaşdır.

Onları kurtaracak olan (Kızılay) ı ve diğer yardım kurumlarını yetecek kadar maddi yardımlarla beslemek, sıcak yuvalarında barışın bütün nimetlerinden faydalanan yurttaşlar için seve seve yapılması gereken bir cemiyet borcudur.

10 ayda KIZILAY

● SIVRICE'de, karların yolu kapatması üzerine kazaya uğrayan bir trende bulunan, 2000 yurddaşımız Elâzığ'a getirilmiş ve bunların doyurulup barındırılması için Elâzığ Kızılay merkezinde mevcut bulunan 500 liranın sarfı için Umumî Merkezce Elâzığ merkezine mezuniyet verilerek, bu kazazedelerin ihtiyaçları karşılanmıştır.

● TRABZON'da şiddetli kar yüzünden büyük bir ihtiyaç içinde kalan hasta ve yoksul halka yiyecek ve yakacak temini için Umumî Merkezce Trabzon merkezine 500 lira sarfı için mezuniyet verilmiş ve tam zamanında yetişen bu yardım, Trabzon muhittinde büyük bir şükranla karşılanmıştır.

● BOLU'nun Emen köyünde bir kaza yüzünden çıkan yangın dolayısıyla on ailenin ev, ahır ve samanlıkları tamamen yanmıştı. Bolu Valiliği tarafından yapılan taleb üzerine Kızılay bu on ailenin her birin 25 lira hesabıyla 250 liralık bir yardım yapılmasına karar vermiş ve bu 250 lira Kızılay Bolu merkezi emrine gönderilmiştir.

● CİZRE halkının bir kısmı, bu yıl mahsulleri çekirge ve süne adlı haşerenin istilâsına uğramış olmak yüzünden parasız ve yoksul bir hale düşmüş ve yiyecek dahi bulamaz bir hale gelmişti. Gene aynı sebep yüzünden İdil, Gevcüs ve Midyat kazaları halkı da muhtaç ve sıkıntılı bir durumda bulunmakta idler. Mardin valiliği 9 Sonkânun tarihinde Kızılay'a baş vurarak, güç durumda bulunan bu halka yardım olmak üzere 15 ton buğdayın veya bedelinin gönderilmesini istemiş, Kızılay'ın Ticaret Vekâleti ve

Başvekâlet nezdinde yaptığı görüşmeden sonra buğday bedelinin gönderilmesi kararlaştırılarak Mardin vilâyeti emrine Mardin Kızılay merkezine 2000 lira gönderilmiştir. Zamanında yetişen bu yardım dolayısıyla halkın Kızılay'a karşı beslediği minnet çok büyüktür.

● İZMİR'deki İkiçeşmelik Kızılay dispanserine İkinciteşrin 1941 zarfında 669 ı kadın, 556 sı erkek olmak üzere müracaat eden 1225 hasta yurddaşımızın muayene ve tedavileri yapılmıştır. Aynı ay içinde Karşıyaka Kızılay dispanserinde de 207 si kadın, 213 ü erkek olmak üzere müracaat eden 420 hasta yurddaşımızın muayene ve tedavileri yapılmıştır.

● İZMİR'deki İkiçeşmelik Kızılay dispanserine İlkânun 1941 zarfında 576 sı kadın, 442 si erkek olmak üzere başvuran 1018 hasta yurddaşımızın muayene ve tedavileri yapılmıştır. Aynı ay içinde Karşıyaka Kızılay dispanserinde de 173 ü kadın, 161 i erkek olmak üzere 334 hasta yurddaşımızın muayene ve tedavileri yapılmıştır.

● Kızıllaç Cemiyetleri Birliği aylık bülteninde Türkiye Kızılay Cemiyeti Gençlik Kurumunun çalışmaları hakkında şu satırlar okunmaktadır:

Türkiye Kızılay Cemiyeti Gençlik Kurumu yazın mektep tatilleri sırasında, sıhhi vaziyetleri ihtimama ihtiyaç gösteren talebeler, bir nevi prevanatoryum olan kamplarda toplanmaktadır. Çocuklar böylelikle yaz mevsimini dinlenip çalışarak, güneşten, temiz havadan, sıhhi ve bol yemekten kuvvet alarak geçirmektedirler. Her bir kampta muallimleri, bir doktor ve bir

levazım memuriyle birlikte olmak üzere 100 - 200 talebe bulunmaktadır. Bu kamplardan dördü İstanbul havali-sindedir. Ayrıca İzmit'te Hereke'de ve Adana'da Bürecik'de de birer kamp açılmış bulunmaktadır.

Gelecek yıl İstanbul, Ankara ve Karadeniz kıyılarındaki Yona civarında da yeni birer kamp açılacaktır.

Amerika Kızıllaçı'nın Türkiye Kızıllaç Cemiyeti Gençlik Kurumuna tهربerrü ettiği 1000 dolar, Hereke kampında yeni barakalar inşası için sarflunacaktır.

● TRABZON Kızılay Reisliği yoksul ve muhtaç kimselere, 1.7.1942 tarihinde yapılan 500 liralık yardıma ilâve olarak 1.000 liralık yeni bir yardım daha yapılmasını istemiş olduğundan Kızılay umumî merkezi 19.1.1942 tarihinde Trabzon Kızılay reisliğine 1.000 lira daha gönderilmesine karar vermiştir.

● HATAY'da şiddetli yağmurlar yüzünden Sıra ve Asi nehirleri taşmış, günlerce süren şiddetli sağanaklar da dereleri taşıyarak Hitit köprüsü - Demir köprü, Reyhaniye arasındaki ova ve köyler su altında kalmıştı. Valilik bütün çarelere baş vurarak bu köyleri boşalttığından, insan ve hayvan zayıyatı olmamıştır. Seller Antakyaya kadar inerek on kadar evi, bazı evlerin bahçe dışvarlarını yıkmışlardır. Antakya ve Reyhaniye Kızılay şubeleri bu durum karşısında hemen faaliyete geçerek muhtaçlara ekme dağıtmışlardır. Ayrıca muhtaçlara yardım için 1.000 lira sarfına izin istenildiğinden Kızılay Umumî Merkezi, su basınlarından zarar gören yoksul ve muhtaç halkın acıları dindirilmek üzere bu paranın sarfı için Antakya merkezine salâhiyet vermiştir.

Çocuğunuza İyi Bir Ana Olabilir misiniz ?

Çocuğa ilk seneelnde verilen terbiyenin, bütün hayatı müddetince tesiri görülür. Bugünün çocukları, yarının büyükleridir. İleride muvafak olmaları veya olmamaları, bu günden aldıkları terbiyeye bağlıdır. Dimağ ve vücut bakımından onları ne kadar sağlam yetiştirirsek yarın o kadar kuvvetli bir adam olurlar.

Çocuğunu iyi yetiştirmek istemiyen ana ile baba var mıdır? Herkes doğru usulü takip ettiğine inanır, fakat acaba tuttıkları yol hakikaten doğru mudur?

Aşağıdaki sualleri cevaplandırınız. Kat'i olarak «hayır» diyebileceğiniz suale 0; «belki» ye 1; tereddütlü bir «evet» e 2; kat'i bir «evet» e 3 veriniz. Yekûnunuz 45 i geçerse çocuk yetiştirmeye fevkalâde kabiliyetiniz var, 34 ile 44 arasında ise iyi çocuk yetiştirebilirsiniz demektir; 20 ile 34 arasında hissiyatınıza biraz hâkim olmanız lâzım, karşınızdakinin olgun bir adam değil, küçük bir çocuk olduğunu unutuyorsunuz..

Yekûnunuz 20 den aşağı düşerse yaradılışınız hiç çocuk yetiştirmeye müsait değildir. Günün birinde bu büyük işi başarmanız icap edecek olursa, kendinizi daimî bir kontrol altında bulundurarak hareketlerinizi ona göre düzenlemeniz lâzımdır.

- 1 — Her zaman çocuğun sıhhi vaziyetini dikkatle takip eder misiniz?
- 2 — Arada sırada huysuzluğu, dikkatsizliği tutacak olursa, onu azarlamadan evvel, bu halinin ufak bir rahatsızlıktan ileri gelip gelmediğini iyice araştırır mısınız?
- 3 — Sizden, yirmi defa üst üste aynı hikâyeyi anlatmanızı ister, veya sorduğu bir suale on defa cevap verdiğiniz halde bir türlü anluyamazsa büyük bir sabırla tekrarlar mısınız?
- 4 — Onu daima, canını yakarak cezalandırmamağa dikkat eder misiniz?
- 5 — Size ufak tefek sırlarını açtığı zamanlar, onun düşünüş tarzını anlamamağa gayret eder; ve «budalaca lâflar söylüyorsun» diye lâfını ağzına tıkamaz mısınız?
- 6 — Büyük bir gayret sarfederek meydana çıkardığı bir işi, pek beceremediyse bile beğenerek gayretini kırmaz mısınız ?
- 7 — Müşkül bir şeyi, meselâ hesap dersini, kafasına yerleştirmeye çalıştığınız zamanlar sözlerinizi hikâyeye, bilmeceye benzer hoş misaller katarak onun alâkasını uyanık tutmağa dikkat edermisiniz?
- 8 — Ona karşı mümkün olduğu kadar arkadaşça muamele eder misiniz?..
- 9 — Bir şeye «olmaz» dediğiniz zaman onun yalvarmalarına ve göz yaşlarına aldırılmıyarak evvelki kararınızda tutunabilir misiniz?
- 10 — Onların gözü önünde gülünç bir vaziyete düşmeğe, kanı koca kavgaları etmeğe azamî dikkat edermisiniz?
- 11 — Çocuğa bir şeyler öğretmek istediğiniz zamanlar değişik değişik mevzular seçerek onun canını sıkımağa dikkat eder misiniz?
- 12 — Birkaç çocuğa bakmanız icap ediyorsa, onlara karşı daima haklı davranmasını bilir ve birini diğerinden fazla sevdiğinizi onlara hissettirmemisiniz?
- 13 — Yapabileceği işleri tek başlarına yapmağı göstererek ona mesuliyet mefhumunu öğretirmisiniz?
- 14 — Her zaman çocuğun hattâ oyundaki, teşebbüs fikrini teşvik eder misiniz?..
- 15 — Ondan vücut ve dimağ bakımından, yapabileceği şeyden fazlasını istememeğe dikkat eder misiniz?

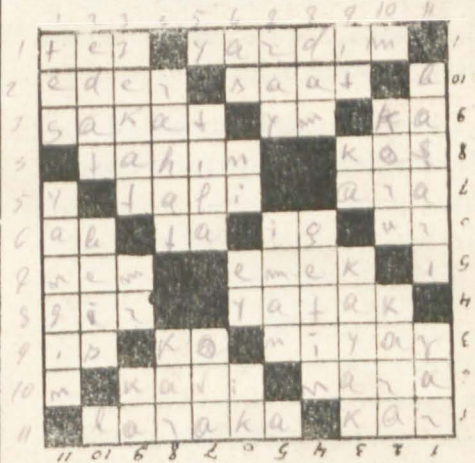
Kızılay'ın Bulmacası

Soldan sağa:

1: çabuk, muavenet. 2: yapar, zamanı gösteren alet. 3: alil, iki harf yanyana, tersi bir renk. 4: susamdan yapılan bir madde, bir emir. 5: ikinci derecede, orta 6: su, tersi bir hayvan, iki harf yanyana, şiş 7: rutubet, gayret. 8: bir emir, içinde uyunur. 9: sahip, tersi bir silâh, yalvarma. 10: sağlam, avazı çıktığı kadar bağırma. 11: ufak kulübe, kışın yağar.

Yukardan aşağı:

1: tersi mani, bir felâket. 2: gramerde bir bahis, zarar. 3: Müslümanlarda malının kırkda birini vermek, iki harf yanyana, tersi bir renk. 4: asude, kışın yağar. 5: ince bir tabaka sürmek, düzlük. 6: İskambilde bir kâğıt, tersi bir emir, hitap edati, tersi bir edat. 7: demir yolu, inanış. 8: evin üstü, sağlam. 9: iki harf yanyana, tersi bir renk, bir spor. 10: ufak orman, bir renk. 11: bir iş yapmak, oyun aletlerinden.

Başarı, zar.

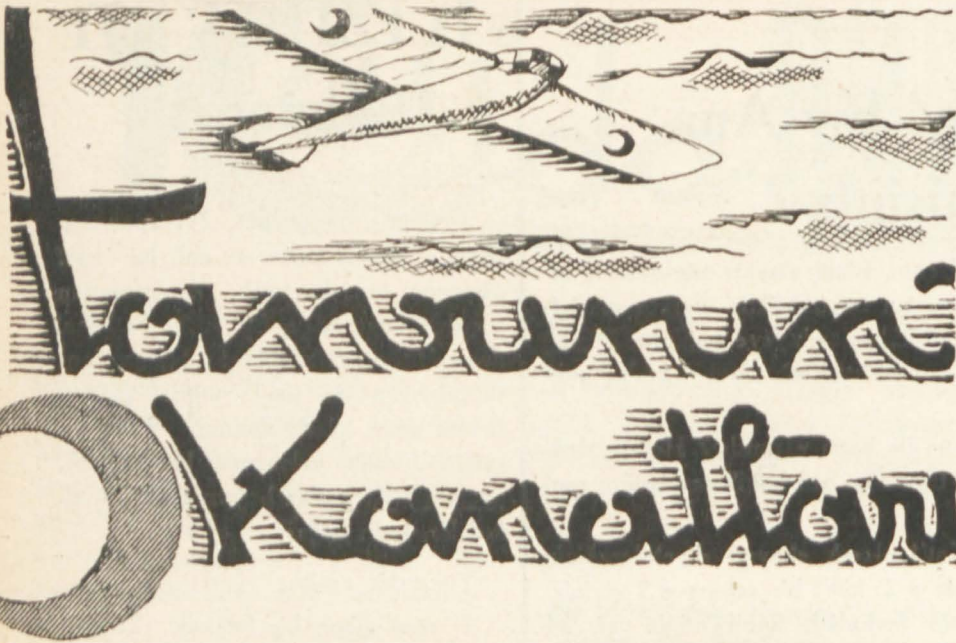
1: T, ka, kayak. 10: korn, kara. 11: ova. 6: as, ni, ey, ik. 7: ray, iman. 8: kat, MR, ka. 4: rahat, kar. 5: Tila, 1: tes, yangın, 2: edat, beis. 3: Ze-

Yukardan aşağı:

8: gir, yatak. 9: Is, ko, niyaz. 10: ara. 6: ab, ta, im, ur. 7: nem, emek, sakat, Y M, ka. 4: tabin, koş. 5: talı. 1: tez, yardım, 2: eder, saat. 3:

Hallî: Soldan sağa:

Halledilmiş Şekli
Bulmacamızın

Nazlı, evinin önündeki asma çardağının altında yatıyordu. Taze, yeşil yaprakların arasından süzülen bahar güneşi, genç vücuduna baygın bir uyusukluk vermişti. Rüzgâr yaprakları titrettikçe, yüzünde, güneş damlacıkları oynuyor, gözleri yarı kapalı, ruhunda sonsuz, ılık bir huzurla düşünüyordu. Yavuklusundan mektup almışlardı. Bir aya kalmadan gelecek, üç yılın sevdası, ateşiyle yanani yürekler o günden sonra birleşecekti.

Cöğsünde sıcak bir ürperti dolaştı. Hasanın alınına, kumral bir saç dalgası düşen, yanık yüzünde parlayan iri yeşil gözleri, kumral bıyıklarının gölgelediği renkli dudakları, gözlerinin önüne gelmişti. Tarlada çalışırken, pamuk bezi gömleğinin kollarını çemrer, havada bir yarım yuvarlak çizen keskin ağızlı kazmayı toprağa saplarken, kollarındaki adaleler kabarırdı.

Nazlının ince vücudu, o kuvvetli kolların arasına girmiş gibi titredi.

Kuşlar cıvıldaşıyor, arılar çiçekten çiçeğe dolaşıyor, bahçenin biraz ilerisindeki dereden şakırtılar yükseliyordu.

Yüreğinin duygularına o kadar dalmıştı ki; uzaklardan gelen haykırışmaları neden sonra duydu.

Köylüler, hep bir ağızdan:

— Sel geliyor ha!.. Sel varıyor ha! Savulun!.. Sel varıyor ha! diye bağırıyorlardı.

Yazan
Cahit UÇUK

Nazlı, yerinden fırlayarak kalktı. Bu sel gelmesi, köyün en büyük eğlencelerinden biriydi. Fakat, bazen felâketle sonlandığı da olurdu. Sel çaya yakın evlere kadar yükselir, dıvarları yıkar, ev eşyalarını, beşikte bebekleri, ahırdan danaları alıp, önüne sürer götürürdü.

Bahçenin çit dıvarına doğru koştu. Oradan, çayın kabarışını, sürüklediği çalı çırpı, ağaç dallarından bir sal haline gelen, sel başını görebilirdi.

Nazlı, sırtını okşayıcı güneş ışıklarına dönmüş, süzgün bal rengi gözlerinde bi raz evvelki hayallerle, çayın şırıltılarla akan sularına bakıyordu.

Aradan kısa bir zaman geçmişti. Selin başı göründü. Toprak rengi alan suyun içi birbirine örülmüş kuru dallar, taze fidanlar, taş topaça dolu, büyük atlayışlarla, homurdana homurdana geliyordu. Çayın iki kıyısında çocuklar, kadınlar, erkekler birikmiş sele bakıyorlardı.

Nazlı, kulakları sağır eden sesler arasında, yanına yaklaşan anasının gelişini duymadı. Omuzuna bir el dokununca, başını çevirdi. Anasıyla göz göze geldi.

Yaşlı kadının da yüzü sarı, gözlerinde bir üzüntü buğusu vardı:

— Baban tarlada! Yüreğime bir kurt düştü.. Dün gece, bir duş görmüştüm. Essah çıktı.. Bu sel kötüye benziyor. Tanrı sonunu iyiliğe kavuştursun.

Nazlı, kollarını anasının boynuna doalyarak, onu öptü. Tatlı kakhahalarla gülerek:

— Hadi anacığım, kuruntuya düşme! Bu çay, her baharda coşar. Ta uzaklarda eriyen karlara, yağın yağmurlar karışıyor, sel olup bize geliyor.. Birkaç gün suyumuzun rengi bulanık olur. Sonra durulur, kıyılardaki karpuz tarlalarına altın gibi bir mil bırakarak çıkıp gider..

Anası, kızının aydınlık yüzünde bir gonca gibi açılan dudaklarından dinlediği, yürek genişleten sözlere gülmüsed:

— Melekler seni duysun yavrum! Fakat, yüreğimi biri sıkıyor gibi.. Bu yıl kış baskın oldu. Baharı her bahara benzemez sanırım..

Zehra kadının hakkı vardı. Sel o gün her an biraz daha kabarak, kıyılarına taşı, yükseldi. Köyün kuş sesleri, arı vızıltıları, yaprak hışırtılarıyla bahar bayramı yayan havasını, selin homurtuları yuttu. Akşama doğru aydınlık göğü kara bulutlar örttü. Dört bir yanı sinsi bir felâket soğukluğu kaplamıştı.

Nazlının babası, çayın karşı kıyısındaki tarladan dönmedi. Zehra kadının gözleri yaşlı, rengi sarı, dudakları kilitliydi. Nazlı, ümidini kesmemekle beraber, yüreğine çöken azaptan kurtulamıyor, gözleri, yanan ocağın kızıl alevlerinde, uyuşmuş gibi, kıpırtısız oturuyordu.

Zehra kadın, başını kızına çevirerek:

— Şu gürültüyü ömründ eduymuş muydun? Değil sen, ben de böylesini görmedim, bu korkunç sesleri işitmedim..

dedi. Selin homurtularına, rüzgârın hırçın kükreyişleri de karışıyor, çırpınan ağaçlar, ve çatırdayarak kırılan dalların sesleri hep bir arada gecenin içini dolduruyordu.

Ana kız, birbirlerine baktılar. Genç kız:

— Kapı vuruluyor galiba? dedi.

Anası, ortalığı saran korkunç gürültülerin içinde, çok derinlerden gelen küçük bir ses duydu. Başını eğdi:

— Evet!..

Nazlı, kapıya koştu. Kanadın sürgüsünü açar açmaz, içeriye fırtınanın iteklediği bir adam girdi. Bu, komşulardan Mehmet çavuştu. Gözleri yuvalarından fırlamış, yüzü büyük bir korku ve telaş ifadesiyle sararmış:

— Durmayın ,durmayın! dedi. Sel köyü basıyor.. Tepeye kaçıyoruz.. Size haber vermesem, boğulup kalacaksınız.. Haydi davranın..

Zehra kadın, ocağa doğru yığılır gibi sallandı:

— Tanrım, sen, topumuzu birden kuru! Canımız senin!..

Nazlı, bir an şaşkın şaşkın dört bir yanına bakındıktan sonra; üstünde yataklar yığılı sandığına doğru koştu. Bir itişte, yatakları yere yıkdı. Kapağı açarak, sandığın içinden birkaç boğça, ve kenar kutuda duran küçük bir torbayı aldı. Divarda asılı yeldirmesini, anasının pamuklu hırkasını ve bir cicim alarak, sandığın içinden birkaç bohça, ve dirdi. Sonra ekmeğe kazanına gitti, ekmeğe alacağı sırada; açık kapıda eşığı yalayan bir su dalgası belirdi.

Mehmet Çavuş:

— Haydi Nazlı, diye bağırdı Sel kapınızı açacak.. Sonra çıkamıyacağız.. Davranın..

Anası, Nazlının koluna yapışarak onu çekti. Kapıyı yalayan su'ara basarak dışarı fıraldılar. Bahçeyi su basmıştı. Mehmet Çavuş, geniş adımlarla, dala çıka öne düşmüş, Nazlı, Zehra kadın peşi sıra koşuyorlardı.

Ortalık yapışkan, rutubetli bir karanlığa gömülmüştü. Seslerin en korkunçlarından özülmüş olan büyük bir uğutlu, dört yanı saran karanlıkla el ele vererek, bu gecenin felâketini tamamlıyordu.

Nazlı, sırtında alabildiği bir bohça koynunda altın küpelerinin, beşi bir yerdelerinin bulunduğu küçük torba ile onların ardında gidiyordu.

Ayakları dizlerine kadar suya gömülmüş, paçaları, etekleri ağır bir ıslaklıkla soğumuş, vücutlarına yapışmıştı.

Köyün ardındaki tepeye doğru tırmanıyorlardı.

Kara Gün Dostu

Bir gün korkunç bir alev, kara dumanlı yangın,
Bir kasaba yakmıştır, halk yaralı ve baygın
Başka bir gün bir tufan, sel basar dağı taşı,
Açıktaki bırakmıştır, yüz binlerce yurttaşı.
Bir gün müthiş zelzele toprağı alt üst eder,
Halk acıklı bir halde kaçıp gider, göç eder.
Başka bir gün fırtına, kasırğa, tipi, bora..
Ne var ne yok götürür, toprağı sora sora.
Bir yıl korkunç bir kurak, yakıp kavurur yeri;
Şehirlisi, köylüsü, belimiz kalır eğri.
Başka bir gün hastalık, veba, tifo, kolera..
Bütün şehrin üstüne çullanmıştır olur a..
Akla gelen felâket ne kadarsa bir bir say,
İşte kara günlerin büyük dostu «Kızılay»
Gücünün yetmediği her acıklı gününde;
En son bir ümit olur, o canlanır önünde.
Bir gün de savaş başlar sımra gelir düşman
Millet ile beraber seferber olur heman.
Batıya gidenlerin o keser yollarını
Bir ann eşefkatiyle uzatıp kollarını;
Her yarada bir merhem, her gözde ışık olur
Onu her gören asker kuvvet bulur can bulur.
O, Milletın mahdır millet onun mahdır.
Onun yardımını kadar, yardıma varmalıdır.
«Kızılay» büyük dosttur. Dosta dost olmak gerek,
Jayın yurttaş dostluğa sen de katil severek.

Suluk soluğa koştuğca, selni ölüm sunan, ıslak parmaklarının kıskacından kurtularak, yükseliyorlardı.

Bi roralık, Mehmet Çavuş durdu:

— Eh gari kurtulduk!.. Tanrı darda kalanlara yardım etsin..

Oraya çöküverdiler.. Nazlı, anasının yanına sokuldu:

— Anacım nasılsın?

Zehra kadın, yavrusunu bağrına bastı. Yüzünü gözün üöptü. Sonra içini çekerek:

— Ben, dedi.. Kendimi değil babamı düşünüyorum.. Yüreğim ağı dolu..

— Tanrı onun da tanrısı anacım.. Onu da düşünür elbet.

Sabah, karanlık ve açlak bulutların arasından solgun bir şafakla ortalığa inince; tepeye tırmanan köylü birbirini gördü. Bir ana baba günüydü..

Beşikte bebeğini kaybeden bir ana bağırıyor, karsını bulamayan bir genç adam sağa sola koşarak aranıyor, ekmeksizlikten ağlayan çocukların feryatları, aşağıdan yükselen selin sesine karışıyordu.

Nazlı, gözleri yaş içinde, çatısı sulara gömülen evlerine bakıyordu.. Sel,

bahçedeki ağaçların tepelerine kadar yükselmiş, bir gün evel göglesinde yatığı, yumuşak taze yapraklarla örtülü asma çardağını yutmuştu.. Gözlerini orada hayata açan Nazlı, bütün hâtıralarının, çocukluğunda başlayarak, göz nuru, alın teri, el emeği ile dokuğu halılar, bürümcek yatak takımları, yakası kolu oyalı gömlekler, çevreler, havlılarla beraber, çamurların, balçıkların altında kalışına içi yanyör, bu duygunun yanı sıra, babasının beraber olmayışı üzüntüsü yüreğini kavuruyordu. O gün, gün kararına kadar kadar selin inmesini beklediler.

Gece sabaha kadar, sabah akşama dek.. Böylece günler, geceler geçti. Sel kudurmuş bir canavar gibi arttıkça artıyor, bütün köy topluluğunun barındığı tepeyi, boğmak ister gibi yükseliyordu.

Kadınlar, çocuklar ağlaşıyorlardı. Gökten gelen felâkete, yine gökten imdat umuyorlar, tanrıya el açmış yalvarıyorlardı.

Zehra kadın, iki yana sallanarak bekliyordu:

(Sonu 24 üncü sayfada)

Doğru Yol

Yazan : Ş. TAYLAN

20 Haziran.

Bu sabah her şey gözüme daha güzel görünüyor. İçimden hoptalamak, sıçramak, sevinçten haykırmak geliyor.. Bir az evvel Neşriyat evinden bir mektup aldım.. «Yazılarınızı basmağa karar verdik..» diyorlar. Fakat bu delice sevincimin sebebi yalnız bunu ya?.. Neresinden anlatmağa başlamalı bilmem ki..

İşte.. Yazıhaneye gelir gelmez «O»-nun odasına girdim. O daha gelmemişti. Cilâli masanın üzerinde parmaklarını gezdirmekten, Celâlin her gün oturduğu maroken koltuğa oturmaktan vahşi bir zevk duyuyorum. Bu oda yalnız onun, onun ve benim odamız.. Bütün mektuplarını bana burada yazdırır. Onun en fevalâde fikirleri burada doğar. Gülererek bana:

— Aklıma öyle bir şey geldi ki Muallâ.. Çabuk şunu not ediverin.. Göreceksiniz sanayi âleminde inkılâplar yapacağız..

dediğini hâlâ duyar gibiyim.

Ve ben bütün gün not tutar, mektup yazar, telefon eder, telgraf çeker, onun gölgesinde yaşamaktan büyük bir zevk duyuyorum.

Tam onun koltuğuna oturmuş, ellerim şakaklarımda, onun daktilosu olmakla erdiğim büyük saadeti düşünmeğe varmış olduğum anda odaya girdi. Onun sual dolu bakışları karşısında eridiğimi hissettim. Yanaklarımdan alevler çıkıyordu. Tatlı bir sesle:

— Neniz var Mualla?.. diye sordu.

— Bilmem.. Suçumu bağışlayınız efendim..

Şaşkınlığımla alay etmedi. Yavaş yavaş bana doğru ilerledi, esmer elini uzattı, dirseğinden tutarak beni kendine doğru çekti:

—Neniz var Mualla?.. Doğruyu söylemenizi istiyorum..

Nasıl olduğunu bilmiyorum, birden kendimi onun kuvvetli kolları arasında buldum. Saadetten gözlerim kararmış, her tarafım sanki felce uğramıştı.. O:

— Muallâm benim.. diyordu. Sen o kadar gençsin ki.. Ben kırk yaşını aşmış bir adamım.. Bak şakaklarımdaki saçlara.. Nasıl ağarmış.. Görüyor musun?.. Ben senin sevgine lâyık mıyım; her aradığını bende bulabilecek misin?

— Ben yalnız sizi sevdiğimi biliyorum.. diye mırıldandım.. Üst tarafının ne ehemmiyeti var?..

Kollarında beni ezercesine sıktı.. Yanan dudaklarının, sabırsızlıkla saçlarımda, boynumda dolıştığını duydum.

2 Temmuz..

Cereyana kapılmış sürükleniyorum.. Acaba rüyada mı yaşıyorum?..

Hiç kimseye bir şey söylemedik.. Ben yine her sabah yazıhaneye giriyorum.. Her gün onun mektuplarını yazıyorum.. Fakat bu işi rol yapar gibi yapıyorum.. Odada, yalnız kalır kalmaz yanıma geliyor, saçlarını karıştırıyor, ellerimi, yüzümü öpüyor..

Bu sabah onu biraz düşünceli gördüm:

— Muallâcığım, dedi. Sana bir şey söylemek istiyorum.. Bilmem sen ne dersin?.. Bunun böyle devam etmesine imkân yok.. Sen yanımda iken bir türlü lâyıkıyla çalışmıyorum.. Bir an evvel evlenelim artık.. Bugünden tezi yok, sen yazıhaneden ayrılır, düğün hazırlıkları ile meşgul olursun..

Yazıhaneden sendeleyerek ayrıldım.. En ileri hayallerimde bile bu kadar büyük bir saadeti kurmamıştım.. Yaşamaktan bu kadar zevk alınabileceğini ummazdım.. İçimi âdeta korku kaplıyor..

1 Ağustos..

Aynı 17 sinde evleniyoruz.. O zaman Celâl bir müddet yazıhaneden ayrılacağı için şimdi durmadan çalışıyor.. Benim hazırlıklarım sona erdi.. Seyahat için yaptırdığım açık renk tayyörüm öyle güzel oldu ki.. Nişanım bana bir de kürk hediye etti.. Sevinçten uçuyorum.. Fakat bazen işsizlikten içim sıkılıyor.. Onun yanında çalışmakla ge-

çen günlerimi arıyorum. Dün akşam evlilik hayatımızın nasıl geçeceğini konuşuyorduk:

— Muallâ, dedi, tabii artık sen çalışmazsın.. Kitap okumakla, çaylar, ziyafetler tertip etmekle meşgul olursun.

Bu sözleri duyduğum zaman biraz kendimden şüpheye düştüm.. Ben lâyıkıyla onun ismini taşıyabilecek, onun misafirlerine ikram edebilecek, onun istediği gibi giyinebilecek miydim? Utangaçlığım, pliseli etekliğim, spor bülüzlarım gözümde canlandı..

Bugün içimde biraz üzüntü var..

3 Ağustos..

Bugün birdenbire aklıma yazıhaneye uğramak geldi. Odaya girdiğim zaman ilk gözüme çarpan Hâdiye oldu.. Benim iskemleme oturmuş, makinede bir mektup yazıyordu.. Bir an, kalbim sıkıştı.. Bana, sanki ben kovulmuşum da yerime o gelmiş gibi geldi.. Hâdiye otuz yaşında var yok, güzel bir kız.. Celâle:

— Yalnız sıkıldım da.. Onun için bir az seni görmeğe geldim.. Beraber çıkarız.. Fakat seni rahatsız etmek istemem. Sen işine devam et, ben şurada beklerim..

— Niçin beni rahatsız edecekmişsin yavrucuğum. Zaten işim de bitmek üzere.. dedi. Ve kâğıtlarına daldı. Hâdiyenin önüne koyduğu mektupları imzalıyordu. Adeta kendimden geçmiştim.. Eskiden bu mektupları onun önüne ben koyar, yanı başında ben beklerdim.. Bir aralık Hâdiyenin:

— Şu mektuba, iki satır ilâve ettim.. Böyle daha iyi olacağını tahmin etmiştim.. dediğini ve Celâlin memnun bir gülüşle ona bakarak:

siz çok değerli bir iş arkadaşısınız...

dediğini duyduğum zaman kalbim sanki kızgın bir demirle dağlandı.. Ben budalaca kıskanan kadınlardan değilim. Celâlin bana karşı olan sevgisinden şüphe etmiyorum. Fakat Hâdiye ile olan işbirliğin içgördükten sonra içim elinden malı mülkü alınarak dışarı

etilmiş bir sürgün hissi kaplıyor..

10 Ağustos.. Öğle..

Birlikte biraz gezmeğe karar vermiştik. Hazırlanmışım.. Aynanın önünden bir türlü ayrılamıyorum. Bu mavi elbise, bu manto bana ne kadar yakışmıştı.. Saat on bir buçuğa geldiği halde Celâl hâlâ görünmemişti. Birden telefon çaldı:

— Sen misin Muallâcığım!.. Yavrucuğum öyle müteessirim ki. Birden bir işim çıktı.. Dörtte büyük bir firma ile randevum var.. Buna fazla üzülmediğini söyle de biraz avunayım bari..

Boğazım kurumuştu. Dilim ağzımda dönmüyordu ki sesim çıksın..

— Allo!.. Muallâ beni duymuyor musun?..

— Evet.. Evet Celâl.. Ne yapalım.. Kısmet.. Hava da öyle güzeldi ki..

— Üzülme olur mu yavrum.. Ben sana beşe doğru yine telefon ederim.

Yerimde dona kalmışım.. İçimden yatağa uzanmak, uyumak, uyumak geliyor.. Hiç bir şey düşünmemek istiyorum.. Kafam boşaldı, kalbim boşaldı, canım, hattâ ağlamak bile istemiyor..

Gece yarısı..

Birden yaptığımdan utanmışım.. Celâl kimbilir telefonda beni ne kadar çocuk bulmuştur. Hiç insan bir gezmeğe gidemedim diye bu kadar üzülür mü?.. Derhal gidip onu bulmalı, ona ve geçimli bir kadın olduğumu ve ona iyi bir eş olabileceğimi göstermeli idim. Koşarak evden çıktım, bir otomobile atladım, benim için dünyanın en güzel yeri olan yazıhaneye bir an evvel varmak için elimden gelse uçmak istiyordum. Tam otomobilden inmek üzere idim. Hanın kapısında onu gördüm. Arkasından da Hâdiye geliyordu.. İnce, uzun, boyalı, neşeli bir Hâdiye.. İş kadını değil de sadece bir kadın şeklinde bir Hâdiye.. Bunu gördükten sonra nasıl olup hâlâ yaşadığıma şaşıyorum..

Celâl, otomobilinin kapısını açtı.. Hâdiyeyi yerleştirdikten sonra o da içeri girdi.

Benim de bütün saadetim, hayallerim, ümitlerim, hayatım bu otomobille beraber uçtu.. Gitti..

11 Ağustos, akşamın saat yedisi.

Celâl nerede ise gelir.. Benim onları gördüğümünden haberi yok.. O, bu hâdisede hiç bir fevkalâdelik bulmuyor.. var ki.. Ne olurdu yakın bir arkadaşım

bağ devam edip gidecek.. Fakat o zaman benim halim ne olacak? Celâl geldiği zaman onu nasıl karşılayacağım?

Şu aralık, bir dosta öyle ihtiyacım var ki.. Ne olurdu yakın bir arkadaşın olsaydı da hiç olmazsa onunla dertleşseydim.. Ondandır biraz nasihat isteseydim.. Kendimi öyle yorgun hissediyordum ki.. Bütün ümitlerim, bütün cesaretim bir anda yok oluverdi..

İki saat sonra..

Celâl geldi.. Neşeli idi.. Yüzü gülüyordu.. Masanın üzerine bir demet gül bıraktı.. Yanıma yaklaştı.. Birden, soğuk kanlılığı kaybettim. O kadar yakınım idi ki.. Onun göğsüne başımı dayamağa, kollarını belimde hissetmeğe takatim yoktu. Dehşetle geriledim. Her tarafım titriyordu.. O şaşkın, şaşkın:

— Ne oluyorsun Muallâ? diyordu.

— Celâl.. Dün çok düşüdüm.. Biz çok büyük bir hatâ işlemek üzereyiz..

— Ne hatâsı? Ne demek istiyorsun?

— Celâl.. Ben çalışmadan yapamam. Ben süs kadını olacak yaradılıştadır değilim.. Bütün günüm boş geçiyor.. Ben buna alışmadım.. Hem de sen çok zenginsin.. Arkadaşların da bana uymuyor. Senin muhitin benimkinden bambaşka.. Ben sana göre bir kadın değilim..

— Sen aklını mı kaçırdın Muallâ?.. Galiba yine şairliğin tuttu. Bir gün gezmeye gitmedin diye fena halde canın sıkılmışa benziyor.. Çocuk musun sen?

Sesi sertti. Bileklerimi kavradı.. Onun ellerini yakalamak öpmek.. öpmek ihtiyacı ile kıvranıyordum.

— Ne oluyorsun Muallâ?.. diye sordu..

— Arada Hâdiye var.. diye haykırdım.

Dudakları hafifçe titredi. Fakat ses çıkaramadı. Neden sonra:

— Beni artık sevmiyor musun? diye sordu.

— Celâl bunu demek istemedim. Birdenbire gözlerim açıldı da.. Beni sana çeken kuvveti yenmek istiyorum.. Bütün ömrümün acı ile geçmesnie razı değilim.. Ben yine eski hayatıma dönmek istiyorum..

Ondan sonra neler olduğunu pek hatırlayamıyorum. Celâlin durgun, keuderli bakışları hâlâ gözümün önünde.. Bana Hâdiyeden, bir daha böyle bir

şeyin tekerrür etmeyeceğinden, hissiyatından falan bahsetti..

Göğsümün içi sancıyor, gözlerim, kulaklarım ağrıyordu.

Kendimde ondan ayrılabilecek kadar kuvvet bulabilecek miyim acaba?..

9 Eylül 1941..

Tam konferans günü İzmir varmıştık. Trenimiz çok kalabalıktı Kendimi biraz yorgun, biraz da hırçın hissediyordum. Bugün, bu şehirde ilk konferansımı verecektim. O, beni teskine çağlıyor:

— Bu kadar asabileşmekte manâ yok, diyordu. İlk defa konferans verecek değil sin ya.. Ankarada ne kadar çok alkışlandığı bir göz önüne getir.. Eğer kalabalıktan sıkılıyorsan onun da çâresi var.. Ben salonda, ön sırada olacağım, bana bakar, yalnız bana hitap edersin.. Yüksek bir vazifen olduğunu aklından çıkarma.. Kızılay için konuşacak, yurttaşlarımızın kalbine yardım sevgisini aşılayacaksın..

Onun imanı bana da geçiyor.. Onun sevgisinden kuvvet alıyordum..

İlk cümlelerde sesim titriyordu.. Yavaş yavaş kendimi sözlerime kaptırarak, inançla, kuvvetle söyledim..

Birden üçüncü sırada bir yüz.. Bana unutulmuş bir âlemi hatırlatan bir yüz, gözüme çarptı.. Bu Celâldi.. Onu, dokuz senedenberi görmemişim. Ne kadar değişmişti.. Saçları seyrelmiş, göz kapakları şişmiş, avurtları çökmüştü.. Yanında da Hâdiye vardı.. Çok süslü idi. Fakat heykel gibi cansız bir hali vardı. Tevekkül onun diğer hislerini öldürmüş gibi idi..

Zaman ne çabuk geçiyor.. O zamanlar öleceğimi sanmışım.. Ve işte yaşıyordum.. Hem de ne sağlam.. Ne diri yaşıyordum.. Birden kendime olan emniyetim büsbütün arttı. Sesim salonda, daha âhenkli gürlüdü.. Gözüm arada sırada Celâle kayıyordu.. O, sık sık yanında oturan sarı bukleli kıza kaçamak bakışlar atıyordu. Hâdiye de bunun farkında idi. Dudaklarında acı bir gülüş peyda oldu.

Bakışlarımı kocama çevirdim.. Gözleri parlıyordu.. Beni ne kadar sevdiğini, benimle ne kadar övündüğünü bu gözlerde gördüm.. Ona karşı duyduğum sevginin dimağıma, kalbime, kanna kadar işlediğini bir kere daha anladım..

Tanrının kanatları

22 nci sayfadın devam

— Tanrım sana sığındık!. Sen şu çocuklara acı!..

diye yalvarıyorlardı. Bütün yalvarmalar, dilekler, ağlamalar, hıçkırıklara rağmen; ümitsizlik her an biraz daha artıyor, çocukların açlıklar feryatları, selin felâket homurtularından daha üstün geliyordu. Ümitsizliğin son sayısına varmışlardı ki; göğün bulutlarla örtülü derinliklerinde bir motor sesi duyulmağa başladı. Herkesin başı göğe çevrildi. Kısa bir zaman sonra bu ses arttı, büyüdü. Ve bulutların kurşuniliği içinden, çelik kanatlı büyük uçak görüldü. Köylüler, bu, yere konmak isteyen bir kuş gibi, tepelerinde yuvarlak uçuşlarla dönen uçağa, şaşkın gözlerle bakıyorlardı. Birkaç dönüştür sonra uçaktan büyük bir paket atıldı. Daha sonra bir paket, bir paket daha..

Köylüler, düşen paketlerin başına koşuştular. Bunların içinde ekmek dolu torbalar, konserve kutuları, yiyecekler giyecekler vardı.

Nazlı, gözleri, göklerde dolaşan büyük kurtarıcı kuşlarda, hıçkırıyordu:

— Tanrının kanatları!. Tanrının kanatları bul.. Tanrı kanatlı bir kuşla bize yardım etti..

Bunları söylerken; uçak yüksedli, uzaklaştı.

Köy muhtarı; köyülyü toplamış, torbaların birinden çıkan bir tezkereyi okuyordu:

« Geçmiş olsun sevgili yurttaşlar! Her felâkette sizi düşünen büyük bir arkanız olduğunu unutmayın! Nerede olsanız, hangi zorlukta kalsanız, sizin yardımınıza koşacak, sizi, felâketin pençesinden kurtararak, rahata kavuşturacaktır. Kızılay.»

Köylünün açlığı dindi. Üsüyenlerin sırtı giyindi.

Ertesi gün Kızılay uçağı onlara büyük bir çadı rattı. Tepeye kurdular.

Hastalar, çocuklar, genç anneler bu çadırın altına girerek, barındılar. Daha ertesi gün, sel biraz sindi. Böylece geçen bir hafta sonunda, köylü köyüne indi.

Aradan on gün geçmişti. Çalışkan köylü taşan suların yıkıp, bozduğu evleri yenilemekle uğraşıyordu. Yine bir motor sesi duyuldu. Güneşin altın ışıklarında gümüş bir kuş görüldü. Köyün üstüne gelince; içinden bir parışıklı atladı.. Göğün demiliklerinde

beyaz şemsiyesiyle süzüle süzül eköye inince etrafın ısarın köylü; bu göğsünde Kızılay madalyası taşıyan mert gedikli uçak çavuşuna hayretle baktılar. Nazlının yavuklusu Hasandı.. Köylüsü ne göğsündeki nişanı göstererek:

— O fırtınalı havada uçağımla uçup, Kızılayın yardımlarını köyüme getirdiğim için, Kızılay göğsüme taktı.

Sonra önüne bakarak, sözünü tamamladı:

— Bir buçuk ayda izin verdiler.. Düşün için!..

Nazlı, onun gözlerinin içine baktı. İkisinin de yürekleri demir döğen bir çekiç gibi göğüslerinde vuruyordu.

Pasifik Lûgati

16 ncı sayfadın devam

ki zengin bir ticaret ve endüstri merkezidir. Şeker fabrikaları, demir dökümhaneleri ve gemi inşasına mahsus tezgâhlarla meşhurdur. 1776 da Fransisken papasları tarafından kurulmuş ve 1906 da dehşetli bir yer depremi geçirmiş bu depremde San Fransisko da 25 binden fazla bina yıkılmıştır.

SELEBES ADASI: Doğu Hind adalarından biridir ve Hollanda sömürgesidir. Yüz ölçümü 180 bin kilometre kare nüfusu 3 milyon 100 bindir. Bunların arasında ancak 7 bin Avrupalı vardır. Baş şehri Makassar'dır. Selebes, Musson rüzgârlarının hâkim olduğu bölgelerden biridir. Üstüva hattı da tam ortasından geçmektedir.

SİNGAPUR: Malaka boğazında İngilizlere ait müstahkem bir adadır. Yüz ölçümü 728 kilometre kare ve nüfusu 587,000 dir. Asıl Singapur şehrinin 550 bin sakininin beşte dördü Çinlidir. Kaleleri, istihkâmları asrî teknik esası tutularak yapılmıştır. İngilizlerin Asyanın doğusundaki menfaatlarını koruyan filosuna merkez teşkil eden en mühim deniz üsleri buradadır. Hind Okyanusu ile Büyük Okyanus arasındaki başlıca geçittir

STRAİTS SETTLEMENT: Malaka boğazında Pernang' birleşik Malaya sömürgesini ve Singapur ihtiva eden İngiliz müstemleke grupuna verilen isimdir.

Şeker Dişleri

Çürütür mü ?

— Baş tarafı 11 nci sahifede —

(tahammürü) denilen halin diş çürütmesinde başlıca suçu olduğu kanaati kısa zaman evveline kadar diş hıfzı-sihhasında dahi mevcuddu. Hattâ asid laktik tahammürünün dişin mine tabakasını tahrip ederek bu suretle de dişin kökünü, diş çürütücü mikroplara açık bıraktığı zannediliyordu. Fakat Dr. Wohinz'in (Diş Çürümesi Araştırmaları Çalışma Cemiyeti)nin faaliyet çerçevesi dahilinde yaptığı araştırmalara göre alkolik tahammür denilen keyfiyet çok daha tehlikelidir. Laboratuvar tecrübeleri, diş minesinin asid laktik banyosunda ancak dört gün sonra aşikâr surette zarar gördüğü halde bir maya ile alkolik surette tahammür ettirilen şeker mahlûlünün tesiri altında daha birkaç saat zarfında ağır tahribata düçar olduğunu göstermiştir.

D iştaki bu alkol fabrikasını harekete getiren, kaynatmak veya pişirmek suretile ekseriya öldürülen üretme mayası değildir; tehlike daha fazla tabiatla her yerde serseri şekilde dolaşan, hattâ teneffüs ettiğimiz havada bile bulunan ve (vahşi maya) denilen şeyden gelmektedir. Bu gibi vahşi maya hücreleri yaşama kudretini haiz üretme mayalarına yaklaşırlarsa bu takdirde tehlike tabii iki misli büyür. Maya ile yapılan pasta ve çöreklerin bu sebepten içi ve dışı iyice pişmiş olmalı ve ekşi hamurdan yapılan «bul» yarı pişmiş bir halde sofraya kat'iyen konulmamalıdır. Aksi halde bunlar, dişler için bir tehlike olurlar. Diğer taraftan kırma ekmek yemekten korkmağa lüzum yoktur. Zira emek pişerken maya hücreleri ölür ve zararsız hale gelirler.

Fakat diş hekimi, bir dahiliye mütehassısı gibi hastasının ruhi meselelere meşgul olan iyi bir ruhiyatçı da olmalıdır. Çünkü bu Berlin'den Prof. I. H. Schultz'un isbat ettiği gibi, muhtelif cinsden hastalıklar ruhi sebeplerden meydana gelirler. Bu sebeplerdir ki hayal sukutuna uğrayan insanlar mide ve ağız hastalıklarına müstaidirler. İşte burada dahi dişler ve ruh temas halinde dir.

TÜRKİYE ŞİŞE ve CAM FABRİKALARI

Anonim Sosyetesı

Sermayesi : 1.000.000 T. L.

Bilûmum Şişe ve Züccaciye çeŝitleri üzerinden
toptan sipariŝ almaktadır.

Fabrika : İstanbul, Paŝabahçe

Mektup Adresi : { Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A. Ş. Paŝabahçe
Sahip Molla Caddesi No. 60

Telgraf Adresi : { Camiŝ — İstanbul

Telefon : { Fabrika : 36 - 69 ve 30 - 79
Umum Müdürlük ve Ticaret Md. 40513
Mübayaat : 40686